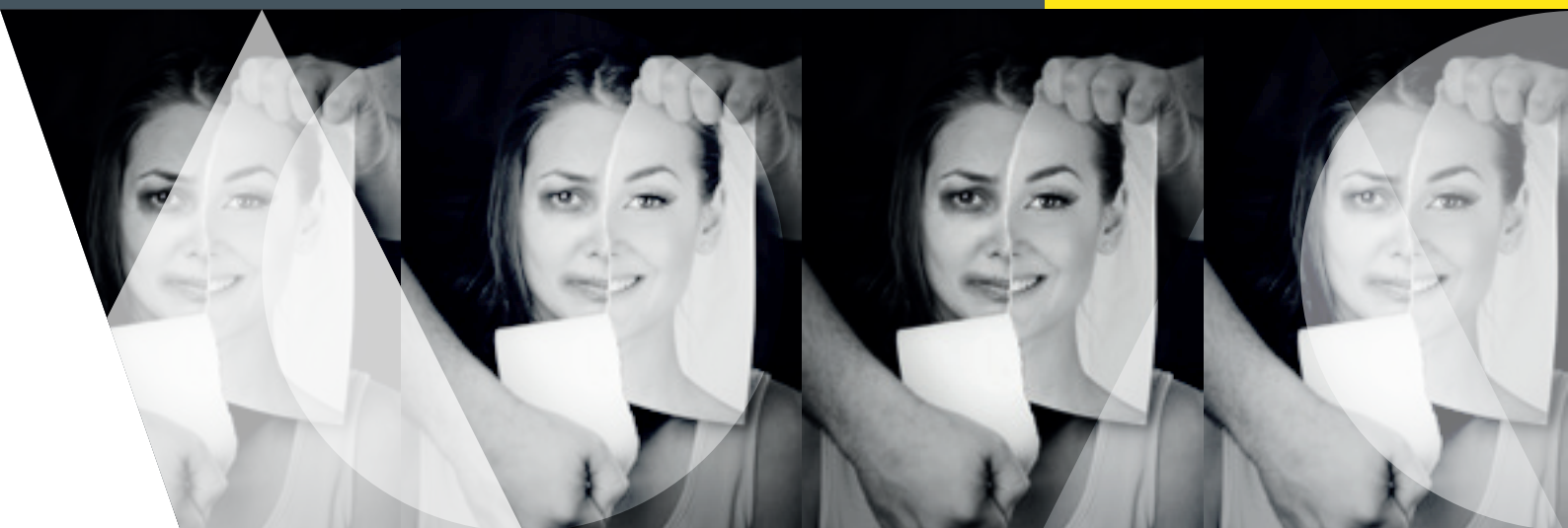

INIMVÄÄRIKUS

Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring

Tulemuste kokkuvõte

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

Aruandes käsitletakse küsimusi, mis on eelkõige seotud õigusega inimväärikusele (artikkel 1), õigusega isikupuutumatusel (artikkel 3), mittediskrimineerimise (sh soolise mittediskrimineerimise) põhimõttega (artikkel 21), naiste ja meeste võrdõiguslikkusega (artikkel 23) ning õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtupidamisele (artikkel 47), nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta I peatükis „Väärikus“, III peatükis „Võrdsus“ ja VI peatükis „Õigusemõistmine“.

Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele

Tasuta infotelefon (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Foto (kaanel ja sees): © Shutterstock; iStock

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

FRA – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet
Schwarzenbergplatz 11 –1040 Viin –Austria
tel +43 158030-0 – faks +43 158030-699
E-post: info@fra.europa.eu – fra.europa.eu

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

ISBN 978-92-9239-381-6
doi:10.2811/60829

© Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014.
Reprodutseerimine on lubatud mitteäriilistel eesmärkidel, kui viidatakse algallikale.

Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring

Tulemuste kokkuvõte

Eessõna

Käesolev aruanne põhineb Euroopa Liidu (EL) 28 liikmesriigis 42 000 naisega korraldatud küsitlustel. Sellest nähtub, et naistevastane vägivald ja eriti sooline vägivald, mis mõjutab ennekõike naisi, on ulatuslik inimõiguste rikkumine, millest Euroopa Liit ei tohi mööda vaadata.

Uuringus küsiti naistelt, kas nad on kogenud füüsilist, seksuaalset ja psühholoogilist vägivalda, sealhulgas lähisuhtevägivalda (nn perevägivalda), jälitamist ja seksuaalset ahistamist ning seda, mis roll on naiste vägivallakogemustes olnud kaasaegsetel tehnikavahenditel. Peale selle küsiti lapsena kogetud vägivalla kohta. Uuringust selgub ulatuslik vägivald, mis mõjutab paljude naiste elu ja millest jäetakse väga tihti ametiasutustele teatamata. Näiteks on iga kümnes naine kogenud alates 15. eluaastast mis tahes vormis seksuaalset vägivalda ja iga 20. on vägistatud. Veidi üle viiendiku naistest on kogenud praeguse või varasema partneri füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda ning veidi üle kümnendiku on kogenud enne 15. eluaastat täiskasvanu mis tahes vormis seksuaalset vägivalda. Samas teatas politseile kõige raskemast perevägivalda juhtumist ainult 14% naistest ja kõige raskemast mittepartnerist isiku toime pandud vägivalla juhtumist ainult 13% vastanutest.

Juba aastaid on eri osalised, sealhulgas mitu Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariiki, järelevalveasutused, näiteks ÜRO naistevastase diskrimineerimise likvideerimise komitee ja Euroopa Nõukogu kutsunud korduvalt üles koguma naistevastase vägivalla kohta põhjalikke andmeid. 28 riigi kohta avaldatud uuringu tulemuste valguses on selge, et aeg on küps võidelda naistevastase vägivalla vastu. Euroopa Liidu tulevased naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegiad võivad põhineda selle uuringu tulemustel, et lahendada naiste vägivallakogemustega seotud põhiprobleeme. Euroopa Liidu liikmesriigid saavad uuringu tulemustele toetudes ratifitseerida Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon) ning Euroopa Liit saab uurida võimalusi selle konventsiooniga ühineda. Uuringu tulemused suurendavad veelgi vajadust tagada Euroopa Liidus kehtivate kuriteohvrite kaitsemeetmete rakendamine, eelkõige Euroopa Liidu kuriteohvrite õigusi käsitleva direktiivi kaudu. Samuti juhivad need tähelepanu naistevastast vägivalda käsitlevate Euroopa Liidu õigusaktide ja poliitika tähtsusele, näiteks Euroopa lähenemiskeelu ja tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise määruse tähtsusele. Tõhususe tagamiseks tuleb neid ka kohaldada.

Naistevastase vägivalla vastu peavad võitlema peale Euroopa Liidu institutsioonide ja liikmesriikide ka muud ühiskonnarühmad, näiteks tööandjad, tervishoiutöötajad ja internetiteenuse osutajad. See on eriti tähtis, sest paljud naised ei teata ametiasutustele kogetud vägivallajuhtumitest, nii et suur osa naistevastasest vägivallast on jätkuvalt varjatud ja vägivallatsejad jäävad niimoodi vastutusele võtmata. Nii tuleb täiendavalt uurida naistevastasele vägivallale tähelepanu juhtimise ja selle vastu võitlemise mitmesuguseid võimalusi. Uuringu tulemuste avaldamine ja poliitikute rakendatavad vajalikud järelemeetmed võivad anda vägivallaohvritest naistele julguse sellest avalikult rääkida. See on äärmiselt oluline riikides ja ühiskonnagruppides, kus isiklikest vägivallakogemustest rääkimine ei ole veel levinud, kus ametivõimudele teatatakse vägivallajuhtumitest vähe ja kus naistevastast vägivalda ei käsitleta ühiskonnapoliitilise küsimusena.

Kokkuvõtlikult öeldes esitatakse siin aruandes naiste mitmesuguseid vägivallakogemusi käsitleva, seni kõige põhjalikuma Euroopa Liidu (ja maailma) tasandil korraldatud uuringu esimesed tulemused. Loodetavasti kasutavad aruande tulemusi – ja veebipõhist andmesirvimistöööriista – kõik need, kes seisavad naistevastase vägivalla likvideerimiseks vajalike muudatuste tegemise eest ja algatavad neid muudatusi.

Aruandes esitatud tulemused saadi ainult tänu uuringus osalenud naistele, kes olid valmis rääkima oma väga isiklikest ja ränkadest kogemustest. Paljud neist rääkisid kogetud vägivallast üldse esimest korda. Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet on neile selle eest väga tänulik.

Morten Kjaerum
Direktor

Riigitähised

Riigitähis	Riik
AT	Austria
BE	Belgia
BG	Bulgaaria
CY	Küpros
CZ	Tšehhi Vabariik
DE	Saksamaa
DK	Taani
EE	Eesti
EL	Kreeka
ES	Hispaania
FI	Soome
FR	Prantsusmaa
HR	Horvaatia
HU	Ungari
IE	Iirimaa
IT	Itaalia
LT	Leedu
LU	Luksemburg
LV	Läti
MT	Malta
NL	Madalmaad
PL	Poola
PT	Portugal
RO	Rumeenia
SE	Rootsi
SI	Sloveenia
SK	Slovakkia
UK	Ühendkuningriik

Sisukord

EESSÖNA	3
UURINGU EESMÄRGID	7
1 UURINGU PEAMISTEL JÄRELDUSTEL PÕHINEVAD FRA ARVAMUSED	9
1.1. Naistevastase vägivalda, sealhulgas perevägivalda üldine ulatus ja olemus	9
1.2. Naistevastase füüsilise ja seksuaalse vägivalda, sealhulgas perevägivalda tagajärjed	10
1.3. Partneri naistevastane psühholoogiline vägivald	11
1.4. Jälitamine	12
1.5. Seksuaalne ahistamine	12
1.6. Lapsena kogetud vägivald	13
1.7. Vägivallaohvriks sattumise hirm ja selle mõju	13
1.8. Suhtumine naistevastasesse vägivalda ja selle teadvustamine	14
2 UURINGU TULEMUSED	17
2.1. Füüsiline ja seksuaalne vägivald	17
2.2. Vägivalla tagajärjed	23
2.3. Partneri psühholoogiline vägivald	25
2.4. Jälitamine	28
2.5. Seksuaalne ahistamine	30
2.6. Lapsena kogetud vägivald	32
2.7. Vägivallaohvriks sattumise hirm ja selle mõju	36
2.8. Suhtumine ja teadlikkus	36
EDASISED SAMMUD	41
UURINGU LÜHIKOKKUVÕTE	43

Uuringu eesmärgid

Tähelepanu juhtimine naistevastasele vägivallale kui põhiõiguste rikkumisele Euroopa Liidus

Naistevastane vägivald, sealhulgas eelkõige naistele suunatud kuritegevus (nt seksuaalne väärkohtlemine, vägistamine ja perevägivald), rikub naiste põhiõigusi – õigust eneseväarikusele, võrdsusele ja õiguskaitsesele. Lisaks vägivaldaohvriks sattunud naistele mõjutab see ka nende perekondi, sõpru ja kogu ühiskonda tervikuna. Sel põhjusel tuleb kriitilise pilguga vaadata, kuidas reageerivad sellisele vägivallale ühiskond ja riik.

Kodanikuühiskonna liikmed ja valitsustevahelised organisatsioonid, sealhulgas ÜRO naistevastase diskrimineerimise likvideerimise komitee ja Euroopa Nõukogu, on püüdnud viimastel aastakümnetel juhtida tähelepanu naistevastase vägivalla ulatusele ja olemusele. Seda tegevust on toetanud algatused Euroopa Liidu liikmesriikide tasandil. FRA avaldatud uuringu tulemused tõendavad, et naistevastane vägivald on ulatuslik põhiõiguste rikkumine, mis puudutab paljude naiste elu Euroopa Liidus.

Andmelünga täitmine

Kuigi naistevastane vägivald on märkimisväärne, on paljude Euroopa Liidu liikmesriikide poliitikakujundajatel ja ekspertidel endiselt liiga vähe põhjalikke andmeid probleemi tegeliku ulatuse ja olemuse kohta. Enamik naisi ei teata vägivallast ega tunne sellest teatamiseks ka ühiskonna toetust, mille tõttu kajastuvad kuriteostatistikas ainult need vähesed juhtumid, millest on teatatud. See tähendab, et sageli puuduvad põhjalikud andmed, mille alusel rakendada naistevastase vägivalla ohjeldamiseks poliitilisi ja praktilisi meetmeid. Kuigi Euroopa Liidu mõni liikmesriik ja teadusasutus on käsitlenud naistevastast vägivalda küsitlustes ja teadusuuringutes, puuduvad siiski teema kohta liikmesriigiti kogutud soopõhised põhjalikud ja võrreldavad andmed, nagu need on olemas muude valdkondade kohta (nt tööhõive).

FRA korraldas kogu Euroopa Liitu hõlmanud uuringu Euroopa Parlamendi palvel, et koguda naistevastase vägivalla kohta rohkem andmeid. Sama soovi kordas Euroopa Liidu Nõukogu oma järeldestes naistevastase vägivalla kaotamise kohta Euroopa Liidus. FRA korraldas Euroopa Liidu 28 liikmesriigis juhuslikkuse alusel

valitud naistega 42 000 vahetut vestlust. Küsitluse tulemusi saab kõrvutada Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandi olemasolevate andmetega ja andmelünkadega.

Uuringuandmed kui õigusloome ja poliitikakujunduse alus

Euroopa tasandi meetmed, mis võivad aidata võidelda naistevastase vägivalla vastu, on näiteks Euroopa Liidu kuriteoohvrite õigusi käsitlev direktiiv (2012/29/EL) ning Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioon (Istanbuli konventsioon). 2012. aastal vastu võetud Euroopa Liidu kuriteoohvrite õiguste direktiivis on sätestatud kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava kaitse ja toe miinimumnõuded ning selles mainitakse konkreetselt soolise vägivalla, seksuaalse vägivalla ja lähisuhtevägivalla ohvreid. 2011. aastal vastu võetud Istanbuli konventsioon on esimene õiguslikult siduv piirkondlik õigusakt, milles käsitletakse põhjalikult naistevastase vägivalla eri vorme, näiteks psühholoogilist vägivalda, jälitamist, füüsilist vägivalda, seksuaalset vägivalda ja seksuaalset ahistamist. Konventsioon jõustub pärast selle ratifitseerimist kümnes riigis.

Kõrvuti nende julgustavate õiguslike muudatustega ilmneb FRA kogu Euroopa Liitu hõlmavast naistevastase vägivalla uuringust, et enamik vägivaldaohvriks sattunud naisi ei teata kogetud vägivallast politseile ega ohvrite tugiorganisatsioonile. Eriti suur on see probleem Euroopa Liidu nendes liikmesriikides, kus isiklike vägivallakogemusi ei ole kombeks arutada ega avalikustada. Seetõttu ei pöördu ka enamik vägivalda kogunud naisi kohtusüsteemi ega muude ametiasutuste poole; olukord on halvem liikmesriikides, kus naistevastast vägivalda ei peeta valdkonnaks, millesse tuleks poliitikakujunduse tasandil sekkuda. Sellest võib järeldada, et Euroopa Liidus jäävad praegu naiste vajadused tegelikult täitmata ja õigused kaitsmata.

Seda arvestades tuleb analüüsida, kuidas toimivad õigusaktid tegelikkuses, et julgustada vägivaldajuhtumitest teatamist, parandada reageerimist naistevastasele vägivallale ja tagada piisavad vahendid ohvrite konkreetseks toetamiseks. Uuringu põhjal joonistuvad välja vägivallast teatamise mustrid ja mitteteatamise põhjused, mida saab uurida liikmesriikide lõikes.

FRA arvamused – edasised meetmed

FRA on uuringu üksikasjalike tulemuste põhjal kujundanud mitu arvamust selle kohta, kuidas saaks naistevastast vägivalda teadvustada ja sellele reageerida. See hõlmab tegevust väljaspool kriminaalõiguse kitsaid piire, näiteks tööhõives ja tervishoius, kasutades moodsat tehnikat ja sihtotstarbelisi teavituskampaaniaid, mis võiks julgustada vägivaldajuhtumitest teatamist.

Need arvamused rajanevad ÜRO ja Euroopa Nõukogu varasematel üleskutsetel rakendada naistevastase

vägivalla vastu võitlemise meetmeid. FRA arvamused ja ettepanekud võimalike edasiste meetmete kohta põhinevad tõenditel, mis koguti Euroopa Liidu 28 liikmesriigis läbi viidud vestlustel 42 000 naisega.

Kokkuvõttes võib märkida, et valitsustevahelised organisatsioonid ja kodanikuühiskond on juba aastaid kutsunud üles koguma naistevastase vägivalla kohta usaldusväärseid ja põhjalikke andmeid, et sõnastada sellise põhiõiguste rikkumise kõrvaldamise poliitika ja määrata kindlaks tegevussuunad. FRA teeb Euroopa Liidu 28 liikmesriigi naistevastase vägivalla uuringu andmed nüüd kättesaadavaks.

1

Uuringu peamistel järeldustel põhinevad FRA arvamused

Uuringu tulemused näitavad, et naistevastane vägivald on kogu Euroopa Liidus levinud inimõiguste rikkumine, millest teatatakse vähe. Seetõttu on FRA sõnastanud järgmised arvamused eesmärgiga toetada Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitikakujundajaid naistevastase soolise vägivalda vastu võitlemisel ja selle ennetamisel ning seda eriti nendes liikmesriikides, kus sellist vägivalda arutatakse ja käsitletakse ebapiisavalt.

Järgnevalt teeme kokkuvõtte nendest arvamustest. Arvamusi käsitletakse üksikasjalikult uuringu põhitulemuste aruande iga peatüki lõpus.

1.1. Naistevastase vägivalda, sealhulgas perevägivalda üldine ulatus ja olemus

Reageerimine ulatuslikule ja raskele naistevastasele füüsilisele ja seksuaalsele vägivaldale

- Naiste poolt kogu Euroopa Liidus kogetud füüsilise ja seksuaalse vägivalda ulatuse tõttu tuleb sellele taas pöörata poliitilist tähelepanu. Ligikaudu 8% naistest oli küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda ning kolmandik naisi oli alates 15. eluaastast kogenud mingis vormis füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda.
- Seksuaalne vägivald on levinud kuritegu, mistõttu tuleb rakendada kooskõlastatud meetmeid, mis muudaksid suhtumist naistevastasesse seksuaalsesse vägivalda. Iga kümnes naine oli kogenud alates 15. eluaastast mingis vormis seksuaalset vägivalda ja iga 20. oldi alates 15. eluaastast vägistatud.
- Uuringus osalenud naistest, kes teatasid, et nad on alates 15. eluaastast kogenud muu isiku kui partneri seksuaalset vägivalda, teatas ligi kümnendik, et kõige raskemas juhtumis oli mitu toimepanijat. Seksuaalse vägivalda, sealhulgas mitme toimepanijaga juhtumite ohvrite toetuseks on vaja tõhusamat spetsiaalset abiteenust.
- Uuringu tulemustest nähtub, et noorte naiste kui omaette sihtrühma puhul on vägivalda ohvriks sattumise oht eriti suur. Seepärast tuleb noorte naiste seas teha sihtotstarbelist ennetustööd ja teavitada neid naistevastasest vägivaldast.
- Naistevastast vägivalda saab käsitada avalikkust huvitava üldteemana. Naistevastase vägivalda vastased kampaaniad ja meetmed peavad olema suunatud nii meestele kui ka naistele. Mehed peavad positiivselt osalema algatustes, millega võideldakse meeste naistevastase vägivalda vastu.
- Euroopa Nõukogu Istanbuli konventsiooni ja Euroopa Liidu kuriteoohvrite õiguste direktiiviga kehtestatakse uued normid selle kohta, kuidas vastata soolise vägivalda ohvrite vajadustele. Euroopa Liidu liikmesriike saab kutsuda üles konventsiooni ratifitseerima. Liikmesriigid peavad läbi vaatama riigisiseseid õigusaktid, et tagada nende vastavus konventsioonile ja direktiivile.

Reageerimine ulatuslikule ja raskele naistevastasele perevägivaldale

- Perevägivalda ulatuslikkuse tõttu tuleb see nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriikide tasandil taas tõsta poliitilise tähelepanu keskmesse. Naistest, kes on olnud või on praegu suhtes mehega, oli kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda 22%. Perevägivaldale tõhusaks reageerimiseks peab riik käsitlema seda mitte eraasjana, vaid pigem ühiskondliku probleemina.
- Uuringus osalenud naistest, kelle sõnul oli tema praegune partner teda vägistanud, märkis ligi kolmandik (31%), et partner on teda vägistanud vähemalt kuus korda. Suur osa naisi on kogenud abielusisest vägistamist ja paljud neist korduvalt. Euroopa Liidu kõigi liikmesriikide õigusaktides tuleb seepärast käsitleda vägistamise ohvriks sattunud abielus naisi samadel alustel kui vallalisi naisi.
- Tulemustest nähtub, et suur arv naisi satub pärast vägivaldse suhte lõppemist taas vägivalda ohvriks. Neid tuleb kaitsta. Euroopa lähenemiskeeld ja tsiviilasjades määratud kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise määrus tuleb läbi vaadata lähtuvalt sellest aspektist, millist mõju see avaldab naiste turvalisusele.
- FRA uuringu tulemused näitavad naise partneri liigse alkoholtarbimise ja sagenenud vägivalda seost. Alkoholi liigtarbimisele tuleb tähelepanu juhtida ja seda tuleb käsitleda tegurina, mis soodustab meeste perevägivalda naiste vastu. Alkoholi liigtarbimise probleem tuleks lahendada vägivalda ennetamise riiklike meetmetega. Alkoholitööstus peaks neid meetmeid toetama ja edendama vastutustundlikku alkoholtarbimist. Ühtlasi tuleks kaaluda võimalust lubada politseil koguda süstemaatiliselt andmeid alkoholi kuritarvitamise kohta perevägivalda juhtumite korral.
- Analüüsida tuleb ka vägivaldsete iseloomuomadusi ja käitumist, et tuvastada perevägivalda soodustavad võimalikud riskitegurid. Uuringust nähtub näiteks, et lähisuhet mõjutab mõningate meeste kontrolliv käitumine (nt naise rahakasutuse või sõprade või pereliikmetega kohtumise piiramine). Vägivallatsete iseloomuomaduste ja käitumise kohta küsides suudavad eksperdid märgata tegureid, mis võivad viidata vägivaldaohule.
- Palju naisi, kes on perevägivalda ohvrid, kogeb suhtes korduvat vägivalda. Euroopa Liidu liikmesriike tuleks kutsuda üles hindama riigisiseste õigusaktide tõhusust nende naiste elu mõjutava korduva vägivalda mõju (korduv vägivald on eriti iseloomulik perevägivaldale) tuvastamisel ja sellele tõhusalt reageerimisel.

Tõendus põhine poliitikakujundus

- Naistevastase vägivalda vastu võitlemise poliitika väljatöötamiseks ja rakendamise järelevalveks on põhjalikud andmed naiste vägivallakogemuste kohta äärmiselt vajalikud.
- Naistevastase vägivalda teadvustamise kampaaniad peavad tuginema täpsetele andmetele, sest ainult nii jõuavad sõnumid õige sihtrühmani. Samal ajal saavad need kampaaniad toetada avalikku arutelu naistevastase vägivalda teemal. Sellised arutelud võivad suurendada vägivallajuhtumitest teatamist ja parandada ohvriabi.
- Naistevastase vägivalda kohta andmete kogumist tuleb ilmselgelt parandada ja ühtlustada nii Euroopa Liidu liikmesriikides kui ka nende vahel, et veelgi tõhusamalt kasutada andmeid selle kogu liitu hõlmava probleemi vastu võitlemisel. Euroopa Liidu pädevuse piires tuleks teha jõupingutusi andmete kogumiseks naistevastase vägivalda põhivaldkondade lõikes. Andmete kogumist võiks juhtida näiteks Eurostat, tuginedes liikmesriikides väljakujunenud naistevastase vägivalda andmete kogumise headele tavadele.

1.2. Naistevastase füüsilise ja seksuaalse vägivalda, sealhulgas perevägivalda tagajärjed

Politseile ja muudele ametiasutustele vägivallajuhtumitest vähese teatamise probleem

- Politseile ja muudele ametiasutustele teatatakse naistevastase vägivalda juhtumitest vähe ning selline olukord peab muutuma. Politseile või mõnele muule ametiasutusele teatab kõige viimasest raskest vägivallajuhtumist kolmandik perevägivalda ohvritest ja veerand mittepartnerist isiku toime pandud vägivalla ohvritest. Perevägivaldast sagedasema teatamise põhjus võib olla, et naised kogevad sageli mitut partneri vägivallajuhtumit, enne kui nad otsustavad sellest teatada, kuid muu isiku kui partneri vägivallajuhtum on tõenäoliselt ühekordne.
- Eelkõige tuleb lahendada probleem, miks ohvrid ei ole rahul politsei tegevusega. Selleks tuleb kohaldada Istanbuli konventsiooni ja Euroopa Liidu kuriteoohvrite õiguste direktiivi ohvrid käsitlevaid sätteid ning kontrollida nende täitmist. Politsei mitmesugused sekkumisviisid ohvrite kaitseks tuleb läbi vaadata

ning hinnata, kui palju need tegelikult ohvreid kaitsevad ja nende vajadusi täidavad.

Tervishoiu roll

- Tervishoiutöötajate roll naistevastase vägivalda juhtumite tuvastamisel ja takistamisel võib olla arvust suurem. Uuringust ilmneb näiteks, et rasedad on suurel vägivallaohus: naistest, kes olid kogunud varasema partneri vägivalda ja olid temaga suhte ajal rasedad, koges raseduse ajal partneri vägivalda 42%.
- Täpsustada tuleks konfidentsiaalsusnõudeid, nii et tervishoiutöötajad saaksid vägivallajuhtumeid käsitleda ja neist teatada. Seda toetab uuringu tulemus, mille kohaselt 87% naistest peab vastuvõetavaks, kui arstid küsivad patsiendil teatud vigastusi või sümptomeid märgates alati vägivalla kohta. Selliste tavapärase küsimuste süsteemi väljatöötamisel tuleks ühtlasi tagada, et see välistaks küsimuste väärkasutamise tervishoiutöötajate endi poolt.

Spetsiaalsete ohvriabi teenuste roll

- Vägivalla tõttu tervishoiuasutuse poole pöördunud naiste arvuga võrreldes oli kõige raskema füüsilise ja/või seksuaalse vägivalla juhtumi tõttu ohvrite tugiorganisatsiooni või naiste varjupaiga poole pöördunud naisi vähe. Kui näiteks partneri raskeima seksuaalse vägivalla juhtumi korral pöördus arsti, tervisekeskuse või haigla poole kolmandik naistest, pöördus naiste varjupaiga poole ainult 6% ja ohvrite tugiorganisatsiooni poole 4% naistest. Sellest võib järeldada, et vägivallajuhtumist teatamine sõltub mitmest tegurist: teadlikkusest nendest teenustest (see võib sõltuda naise elukohast riigis ja teenuste kättesaadavusest piirkonnas), nende organisatsioonide ressurssidest (see mõjutab suutlikkust osutada teenust) ja naiste esmavajadustest (need võivad olla seotud eelkõige tervishoiuga). Kooskõlas Euroopa Liidu kuri- teohvrite õiguste direktiivi ja Istanbuli konventsiooniga valitseb kogu liidus tungiv vajadus eraldada rohkem vahendeid spetsiaalsetele ohvriabi teenustele, mis suudavad rahuldada vägivallaohvriks sattunud naiste vajadusi.
- Ligikaudu veerand seksuaalse vägivalla või mitte-partnerist vägivalla ohvritest ei pöördunud ka pärast raskeimat vägivallajuhtumit politsei või muu organisatsiooni poole, sest tundsid häbi ja piinlikkust. Suhtumisega vägivallaohvritest naistesse nagu nad oleksid ise toimunud süüdi tuleb jõuliselt võidelda. Spetsiaalsed ohvriabi teenused peavad seega keskenduma nende ohvrite vajadustele, keda valdavad pärast vägivallaohvriks sattumist negatiivsed tunded, näiteks enesesüüdistamine ja häbi.

- Ainult andmete alusel saab objektiivselt hinnata, kas teenused vastavad tegelikult ohvrite vajadustele ja leida, kuidas saaks vahendeid ohvrite abistamiseks kõige tõhusamalt kasutada.

Ühine reageerimine naistevastasele vägivallale

- Kehtivate õigusaktide, poliitikaalgatuste ja ekspertide sekkumismeetmete tõhusust saab hinnata tege- like andmete põhjal, mis kajastavad naiste valmisolekut vägivallajuhtumitest teatada ja nende rahulolu saadud teenusega. Kuivõrd paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides teatatakse vägivallajuhtumitest väga vähe, peavad eri ametiasutused reageerima ühiselt naistevastasele vägivallale, et tõhusalt täita naiste vajadusi ja tagada nende õigused.
- Ametiasutuste koostöö on naistevastase vägivalla juhtumite andmete ühtse ja tõhusa kogumise ja vahetamise tagamiseks äärmiselt oluline.

1.3. Partneri naistevastane psühholoogiline vägivald

Partneri psühholoogilise vägivalla ulatuse ja olemuse tuvastamine ning sellele reageerimine

- Partneri psühholoogiline vägivald on levinud ja selle mõju tuleb teadvustada. Uuringu tulemustest ilmneb näiteks, et kaks viiendikku naisi (43%) on kogunud praeguse või endise partneri mis tahes vormis psühholoogilist vägivald. Neist 25% on näiteks naised, keda partner on omavahel olles halvustanud või alandanud, 14% on naised, kellele partner on ähvardanud füüsiliselt haiget teha ja 5% on naised, kellel partner on keelanud kodust lahkuda, võtnud ära autovõtmed või pannud nad luku taha.
- 7% küsitluse ajal suhtes olnud naistest on kogunud vähemalt neljas vormis psühholoogilist vägivald. Tuleb teadvustada, et partneri korduv psühholoogiline vägivald kahjustab naise iseseisvust, mis on samaväärne kui iseseisva era- ja pereelu kaotus.
- Tööandjad ja ametiühingud peaksid kaaluma teadvustavate ja muude asjakohaste koolitusürituste korraldamist vastutavatele töötajatele, et aidata neil tuvastada partneri psühholoogilise vägivalla all kannatavate töötajate vajadused ja neile reageerida.
- Politseis ja muudes asjaomastes ametiasutustes tuleks korraldada koolitused, mis aitavad ametnikel teadvustada ja mõista psühholoogilise vägivalla mõju ohvritele.

- Mõnikord peab politsei süüdlase kontrolliva käitumise ja vägivaldsemise tõttu otseselt sekkuma, et kaitsta ohvrit ja aidata tal pöörduda ohvriabiorganisatsiooni poole selle asemel, et oodata, kuni ohver ise abi otsib. Samal ajal peaksid ametiasutused pöörduma vägivaldsete poole, et tegelda peale muu vägivaldse käitumise ka nende psühholoogiliselt vägivaldse käitumisega.
- Euroopa Liidu liikmesriikide tasandil tuleks läbi vaadata õigusaktid, et hinnata, kas need hõlmavad korduva psühholoogilise vägivalda mitmesuguseid vorme ja nende mõju ohvritele. Uuringu tulemuste järgi toimub vägivaldses suhtes sageli korraga nii korduv psühholoogiline kui ka füüsiline ja/või seksuaalne vägivald.

1.4. Jälitamine

Asjakohasem reageerimine jälitamisele nii õigusaktidega kui ka praktikas

- Uuringu tulemused näitavad, et viiendik naisi oli kogenud alates 15. eluaastast mingis vormis jälitamist ja 5% oli seda kogenud uuringule eelnenud 12 kuu jooksul. Samas jäi uuringus mainitud jälitamisjuhtumitest kolmveerand politseile teatamata. Kui liikmesriigi seadusandluses käsitletakse jälitamist, siis tuleks naisi julgustada jälitamisjuhtumitest ka teatama. Ühtlasi tuleks liikmesriigi tasandil läbi vaadata jälitamist käsitlevate sätete kasutamine ja tõhusus. Neid Euroopa Liidu liikmesriike, kus jälitamist käsitlev põhjalik õigusakt puudub, tuleks kutsuda üles sellist ohvrite vajadusi täitvat õigusakti vastu võtma.
- Riik peaks jälitamisohvreid piisavalt kaitsma, lähtudes perevägivalda juhtumitele reageerimiseks väljatöötatud kaitsemehhanismidest.
- Kuivõrd naistest kümnendikku on jälitanud varasem partner, tuleks ohvriabiorganisatsioone hoiatada pärast suhte lõppemist esineda võivast jälitamisest selleks, et nad ei jäta sellist käitumist tähelepanuta.
- Jälitatud naistest märkis viiendik, et jälitamine kestis üle kahe aasta. Nagu ka füüsilise ja seksuaalse vägivalda korral, võib jälitamise emotsionaalne ja psühholoogiline mõju olla pikaajaline ja tugev. Spetsiaalsed ohvriabi teenused peavad seepärast olema jälitamisohvritele kättesaadavad.

Interneti ja sotsiaalmeedia roll

- 23% jälitamisohvritest märkis küsitluses, et nad pidid kõige raskema jälitamisjuhtumi tõttu muutma oma e-posti aadressi või telefoninumbrit. Interneti- ja

sotsiaalmeedia platvormid peaksid rakendama meetmeid, et aidata jälitamisohvritel juhtumist ennetavalt teatada, ning neid tuleks ka innustada reageerima jälitamiskäitumisele ennetavalt. Ühtlasi tuleks kutsuda politseid üles süstemaatiliselt tuvastama ja uurima küberjälitamisega seotud juhtumeid.

1.5. Seksuaalne ahistamine

Seksuaalse ahistamise teadvustamine ja sellest teatama julgustamine

- Seksuaalne ahistamine on Euroopa Liidus paljude naiste jaoks levinud ja tavaline kogemus. Viiendik naisi oli näiteks kogenud alates 15. eluaastast soovimatut puudutamist, kallistamist või suudlemist ning 6% naistest on sellist ahistamist kogenud alates 15. eluaastast vähemalt kuus korda. 32% naistest, kes on kogenud seksuaalset ahistamist alates 15. eluaastast vähemalt üks kord, märkis teo toimepanijaks töökaaslase, ülemuse või kliendi. Tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud peaksid sellele vastuseks teadvustama seksuaalset ahistamist ja julgustama naisi sellistest juhtumitest teatama.
- Uuringu tulemused näitavad, et naisi ahistavad seksuaalselt mitmesugused isikud, kes võivad kasutada ka moodsat tehnikat. Naistest kümnendikku suhtes (11%) oli tehtud suhtlusvõrgustiku kaudu sobimatuid lähenemiskatseid või olid nad saanud seksuaalse alatooniga e-kirju või lühisõnumeid. Sellised seksuaalse ahistamise vormid mõjutavad ebaproportsionaalselt suures ulatuses noori naisi. Euroopa Liidu liikmesriigid peaksid läbi vaatama seksuaalse ahistamise suhtes kohaldatavate õigus- ja poliitikameetmete ulatuse ning tunnustama, et seksuaalne ahistamine võib toimuda erinevates olukordades ja erinevate vahenditega, näiteks interneti või mobiiltelefoni kaudu. Nagu ka küberjälitamise korral, saab politseid kutsuda üles süstemaatiliselt tuvastama ja uurima küberahistamise juhtumeid.

Töötavate naiste seksuaalne ahistamine

- Oskustöötajatest või juhtival kohal töötavatest naistest oli elu jooksul kogenud seksuaalset ahistamist 74-75% ning uuringule eelnenud 12 kuu jooksul oli kogenud seksuaalset ahistamist veerand. Tuleb teadvustada, et juhtkonnas ja muudel juhtivatel ametikohtadel töötavaid naisi ohustab seksuaalne ahistamine. Sellel võib olla mitu põhjust, näiteks töötavad nad suurema ahistamisriskiga keskkonnas ja ametikohtadel ning nad osakavad seksuaalse ahistamise paremini ära tunda. Tööandjatel ja muudel organisatsioonidel on vaja levitada teavet ja luua praktilisi algatusi, et teadvustada ja käsitleda seksuaalset

ahistamist, mida kogevad mitmesuguse kutse- ja haridustaustaga ning eri töökeskkondades töötavad naised.

Tõendite kogumine seksuaalsele ahistamisele tähelepanu juhtimiseks ja selle vastu võitlemiseks

- Töö- ja haridusteemalisi haldusandmeid ning olemasolevaid uuringuid tuleks täpsustada, et need oleksid regulaarsed ja sisaldaksid üksikasjalikke küsimusi seksuaalse ahistamise kohta. Kogutud andmetel põhineva teabe alusel saab välja töötada selle vägivallavormi vastu võitlemise poliitika ja meetmed.

1.6. Lapsena kogetud vägivald

Laste väärkohtlemise ja sellest teatamata jätmise ulatus

- Veidi üle kümnendiku naistest (12%) oli kogenud enne 15. eluaastat täiskasvanu poolt mingis vormis seksuaalset väärkohtlemist. See väärkohtlemise vorm seisneb tavaliselt selles, et täiskasvanu paljastab oma suguelundid (8%) või puudutab lapse suguelundeid või rindu (5%). Äärmuslikus olukorras oli 1% naistest, keda sunniti lapsena olema täiskasvanuga suguühtes.
- Ligikaudu 27% naistest on kogenud lapsena (enne 15. eluaastat) täiskasvanu poolt mingis vormis füüsilist väärkohtlemist.
- Euroopa Liit peab taas keskenduma sellele laialt levinud ja ebapiisavalt teatatud vägivallavormile, mida naised on lapsena kogenud. Nende tõendite alusel saab käsitleda laste nii praeguse kui ka varasema väärkohtlemise probleemi.

Väärkohtlemise tunnused

- Lapsena kogetud seksuaalse vägivalda juhtudest 97% korral oli toimepanija meessoost, kusjuures füüsilise vägivalda toimepanijatest oli mehi ainult veidi rohkem kui naisi.
- Laste väärkohtlemise kohta on vaja üksikasjalikke andmeid, sealhulgas uuringuid, mis hõlmavad teatamata juhtumeid. Selle materjali alusel saab tuvastada ja kinnitada väärkohtlemise tunnuseid ning suunata sekkumismeetmeid, et takistada väärkohtlemist, kaitsta ohvreid ja karistada toimepanijaid.

Reageerimine lapsena kogetud väärkohtlemisele

- Tulemused näitavad, et naistest, kes olid kogenud varasema või küsitlusaegse partneri seksuaalset vägivalda, oli 30% kogenud seksuaalset vägivalda ka lapsena ja naistest, kes varasema või küsitlusaegse partneri seksuaalset vägivalda kogenud ei olnud, oli lapsena seksuaalset vägivalda kogenud vaid 10%. 73% emadest, kes oli kogenud partneri füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda, märkis, et vähemalt üks nende lastest oli olnud vägivalda tarvitamisest teadlik. Vägivalla kordumise takistamiseks peaksid programmid olema suunatud vägivaldahoos olevatele lastele ja perekondadele.
- Kooskõlas Istanbuli konventsiooniga tuleks Euroopa Liidu liikmesriike julgustada oma õigusakte läbi vaatama, et hinnata uuesti, kas lapsena kogetud väärkohtlemisest teatamisele seatud ajapiirangud on põhjendatud.
- Laste endi väärkohtlemisekogemustel põhinevad tõendid on lapsi väärkohtlemise eest hoidvate ja kaitsvate meetmete ning tegevussuundade väljatöötamisel äärmiselt olulised.

1.7. Vägivallaohvriks sattumise hirm ja selle mõju

Soolise vägivalda hirm piirab naiste vaba liikumist

- Uuring näitab, et pool kõigist küsitletud naistest väldib vähemalt mõnikord teatud olukordi või kohti füüsilise või seksuaalse rünnaku hirmu tõttu. Samas näitavad kuritegevust ja kuriteoohvreid käsitlevad üldised rahvastiku-uuringud, et meeste kuriteohirm ja selle mõju nende elule on naiste omast üldiselt väiksem. Naiste kuriteohirmu – eriti soolise vägivalda hirmu – tuleb teadvustada ja sellele reageerida nii liidu ja liikmesriikide kui ka kohalikul tasandil, sest see piirab naiste igapäevast liikumisvabadust.

Suurem hirm võib viidata vägivallale

- Paljud naised, kes märkisid, et tunnevad suurt hirmu rünnaku ees, on kogenud suurt füüsilist või seksuaalset vägivalda. Kuivõrd suurem hirm võib viidata vägivallakogemusele, võib tervishoiutöötajaid ja teisi asjaomaseid isikuid julgustada küsima ja koguma teavet vägivallaohvriks sattumise hirmu kohta, et tuvastada võimalikud vägivallajuhtumid.

1.8. Suhtumine naistevastasesse vägivalda ja selle teadvustamine

Naistevastase vägivalda parem teadvustamine

- Naised tajuvad naistevastast vägivalda oma riigis tavalisena või harva esinevana olenevalt nende endi perevägivalda ja muu isiku kui partneri vägivalda kogemustest ning sõltuvalt sellest, kas nad tunnevad teisi vägivaldaohvriks sattunud naisi ja kas nad on kuulnud naistevastast vägivalda käsitlevatest kampaaniatest. Nende tegurite vastasmõju tuleb arvestada naistevastase vägivalda teadvustamismeetmete väljatöötamisel mitmesuguste olukordade ja naiste eri rühmade jaoks.
- Äärmiselt oluline on korraldada Euroopa Liidu liikmesriikide tasandil sihtotstarbelisi kampaaniaid, et

suurendada naiste (ja meeste) teadmisi soolisest vägivallast, julgustada vägivaldajuhtumitest teatama, kaitsta ohvreid ning teha ennetustööd.

Kuidas tagada, et ootused teenuste suhtes täidetakse?

- Vägivalla ohvriks sattunud naised teatavad sellest harva eriteenuseid osutavatele asutustele. Naistevastase vägivalda teadvustamise ja sellest teatama julgustamise kampaaniad saavad olla edukad siis, kui eriteenused on kättesaadavad ja piisavalt rahastatud, et täita ohvrite vajadusi.

Kuidas tagada, et kampaaniad põhinevad olemasolevatel tõenditel naistevastase vägivalda kohta?

- Kui Euroopa Liidu liikmesriikides puuduvad andmed, saavad liikmesriigid kasutada naistevastase vägivalda teadvustamiseks ja selle vastu meetmete võtmiseks FRA naistevastast vägivalda käsitleva uuringu tulemusi.

TULEMUSTE ANALÜÜS

Teatatud vägivallakuritegude arv erineb liikmesriigiti. Käesolevat aruannet täiendab veebipõhine andmesirvimistööriist, mille abil saab kuvada detailseid andmeid. Järgmisena esitatakse leitud erinevuste võimalikud seletused.

Riikide erinevuste teadvustamine

Täpselt nagu ametlik kuriteostatistika, erineb riigiti sageli oluliselt ka vägivalla uurimise käigus küsitletud inimeste teatatud vägivallajuhtumite arv. See kehtib nii kuritegude kohta üldiselt kui ka konkreetset naistevastase vägivalla kohta, millest küsitlemise käigus rääkida on eriti delikaatne.

FRA uuringus esitatud vägivalla ulatuse andmed erinevad riigiti; riikidevahelisi erinevusi käsitledes tuleb arvestada mitut tegurit – näiteks on riikide ametliku kuriteostatistika järgi vägivallakuritegude üldine sagedus eri riikides oluliselt erinev, sealhulgas naistevastaste vägivallakuritegude sagedus (kui need andmed on olemas). Üldise kuritegevuse uuringute andmed ja konkreetset naistevastase vägivalla uuringute andmed näitavad alati, et vägivallakuritegude sagedus on eri riikides erinev. Teisalt selgub FRA uurin-gust, et Euroopa Liidu liikmesriikide vahel on perevägivallakuritegude sagedus ühtlasem kui Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) kümnet riiki hõlmavas uuringus naiste tervise ja perevägivalla kohta (andmed koguti aastatel 2000–2003). Võrreldes FRA uuringu tulemusi vägistamise levimuse kohta Ameerika Ühendriikide 50 osariiki hõlmanud perevägivalla ja seksuaalse vägivalla uuringu tulemustega (andmed koguti 2010. aastal) selgub, et Euroopa Liidu liikmesriikide erinevused on väiksemad kui Ameerika Ühendriikide osariikide erinevused. FRA uuringu tulemused on ka üldiselt kooskõlas olemasolevate riigiseste uuringutega, mis käsitlevad naistevastast vägivallat Euroopa Liidu liikmesriikides.

Riikide erinevuste võimalikud põhjused

Kuigi kooskõlas uuringu teiste tulemustega võis eeldada, et uuringu tulemuste kohaselt on naistevastaste vägivallakuritegude sagedus riigiti erinev, on raskem selgitada ja üldistada, millest tulenevad erinevused 28 riigi vahel. Järgnevalt esitame naistevastase vägivalla levimuses täheldatud riikidevaheliste erinevuste viis võimalikku põhjust. Esitatud põhjuste kinnitamiseks tuleb neid täiendavalt uurida ja neil võib olla ka teisi põhjusi.

1. Kultuurist tingitud suhtumine naistevastase vägivalla kogemustest teistega rääkimisse võib olla eri riikides erinev. Uuringu tulemusi hinnates tuleb arvestada võimalusega, et kogukondades, kus perevägivallat peetakse üldiselt eraasjaks, räägitakse naistevastase vägivalla juhtumitest perekonnale ja sõpradele harva ning neist teatatakse harva ka politseile. See võib takistada ka vestlust küsitlejaga.
2. Soolise võrdõiguslikkusega võib kaasneda naistevastase vägivalla suurem avalikustamine. Võrdõiguslikemates kogukondades on tõenäolisem, et naistevastase vägivalla juhtumeid käsitletakse ja lahendatakse avalikult.
3. Naiste kokkupuudet vägivalla riskiteguritega saab uurida liikmesriikide tasandil ja leida need tegurid, mis võivad suurendada kokkupuudet vägivallaga. Need on muu hulgas töötamisviisid (töötamine väljaspool kodu) ning suhtlus- ja eluviisid (nt meelelahutus ja kohtamine).
4. Koos naistevastase vägivalla andmetega tuleb vaadelda ka üldist vägivallakuritegude sagedust ja selle erinevust riigiti – näiteks on liikmesriigi suurem linnastumine tavaliselt seotud suurema kuritegevusega.
5. Uuringust selgus vägivallatsejate alkoholitarbimise harjumuste ja naiste kogetud perevägivalla seos. Liikmesriigiti erinevad alkoholitarbimise harjumused võivad seletada naistevastase vägivalla teatud aspekte, mida tuleb omakorda vaadelda koos konkreetsete vägivallatsejate käitumisviisiga, mis võib ulatuda naistevastasest vägivallast kaugemale.

Neid ja teisi tegureid tuleb põhjalikumalt analüüsida, hinnates liikmesriikide tasandi tulemusi.

2

Uuringu tulemused

Järgnevas peatükis esitatakse valik uuringu põhitulemusi, mis kajastavad küsimustiku põhiteemasid.

Uuringu tulemused on üksikasjalikult esitatud uuringu põhitulemuste aruandes ja nendest saab teha mitmesuguseid väljavõtteid veebipõhise andmesirvimistööriista abil.

Alates 15. eluaastast, enne 15. eluaastat ja küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul toimunud sündmuste küsitlus

Uuringus osalesid 18–74-aastased naised. Lapsena toimunud juhtumite eristamiseks ja väljakujunenud uurin-
gutavale tuginedes kasutati uuringu küsimustes varasemate ja hilisemate juhtumite piirina 15. eluaastat.

Eri uuringutes võidakse kasutada piirmäärana erinevat vanust. FRA uuring on kooskõlas Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) naiste tervist ja perevõimaldada käsitleva uuringuga, kus valiti vanusepiiriks samuti 15. eluaasta.

FRA uuringus paluti naistel eristada ka juhtumid, mis toimusid alates 15. eluaastast (kogu eluajal) ja küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul. Viimasele 12 kuule keskendumine aitab vastajatel eristada hiljutisi ja varasemaid juhtumeid. Samuti saadakse sellega otseselt poliitika jaoks olulisi andmeid praeguse tava kohta, näiteks selle kohta, kuidas politsei reageerib ohvrite pöördumistele.

2.1. Füüsiline ja seksuaalne vägivald

► Füüsiline vägivald

Euroopa Liidus on hinnanguliselt 13 miljonit naist kogenud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul

füüsilist vägivalda. See moodustab Euroopa Liidus elavatest 18–74-aastastest naistest 7%¹.

► Seksuaalne vägivald

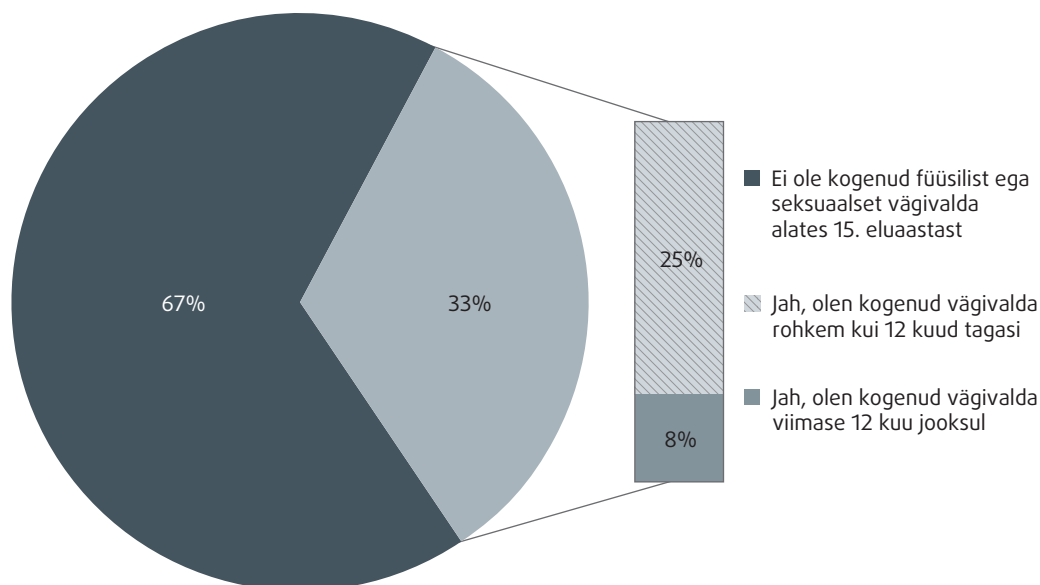
Euroopa Liidus on hinnanguliselt 3,7 miljonit naist kogenud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul seksuaalset vägivalda. See on Euroopa Liidus elavatest 18–74-aastastest naistest 2%.

Füüsilise ja seksuaalse vägivalla üldine levimus

- Kolmandik naise (33%) oli alates 15. eluaastast kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda.
- Ligikaudu 8% naistest oli kogenud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul (joonis 1a).
- 22% kõigist naistest, kellel oli küsitluse ajal partner või oli varem olnud partner, oli kogenud alates 15. eluaastast partneri füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda (tabel 1).

¹ Eurostati veebiandmebaasi järgi elas 1. jaanuaril EL 28 riikides 18–74-aastasi naise 186 590 848, vt http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (andmekood demo_pjan, andmed võeti andmebaasist 16. augustil 2013).

Joonis 1a. Naised, kes on kogunud füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda alates 15. eluaastast ja küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul, EU-28 (%)

Märkus: kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).
Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Ülevaade 1: uuringu küsimused füüsilise ja seksuaalse vägivalda kohta

Füüsiline vägivald

Kui sageli on keegi pärast teie 15. eluaastat kuni tänaseni / viimase 12 kuu jooksul teinud teile järgmist:

- lükanud või tõuganud;
- löönud teid lahtise käega;
- visanud kõva esemega;
- haaranud teist kinni või kiskunud juustest;
- löönud rusika, kõva eseme või jalaga;
- põletanud millegagi;
- püüdnud lämmatada või kähkida;
- tekitanud löike- või torkehaavu või tulistanud;
- peksnud teie pead millegi vastu?

Seksuaalne vägivald

Kui sageli on keegi pärast teie 15. eluaastat kuni tänaseni / viimase 12 kuu jooksul teinud teile järgmist:

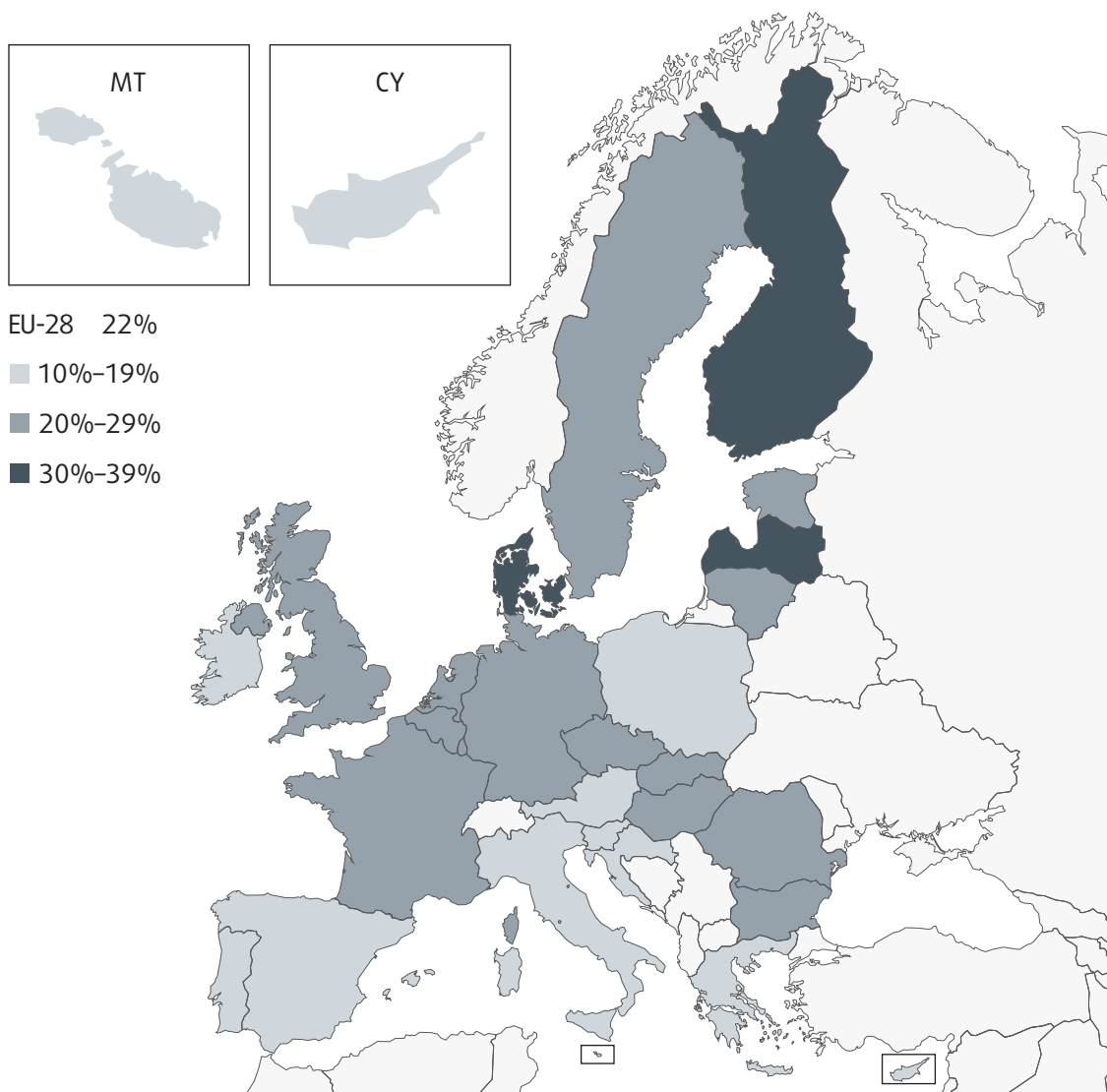
- sundinud teid suguühtesse teid kinni hoides või teile haiget tehes [VAJADUSE KORRAL: suguühe

tähendab siin pealesunnitud oraal-, anal- või vaginaalseksi];

- peale selle püüdnud teid sundida suguühtesse teid kinni hoides või teile haiget tehes [VAJADUSE KORRAL: suguühe tähendab siin pealesunnitud oraal-, anal- või vaginaalseksi];
- peale selle sundinud teid osalema seksuaalses tegevuses, milles te ei tahtnud osaleda või millest te ei saanud keelduda;
- või kas olete nõustunud seksuaalse tegevusega, sest kartsite keeldumise võimalikke tagajärgi?

Füüsilist ja seksuaalset vägivalda käsitlevad küsimused esitati küsitlusaegse partneri, varasema partneri ja teiste isikute kohta eraldi.

Joonis 1b. Partneri füüsiline ja/või seksuaalne vägivald alates 15. eluaastast, EU-28 (%)

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Tabel 1. Naised, kes on kogunud praeguse või varasema partneri või muu isiku füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda alates 15. eluaastast, Euroopa Liidu liikmesriikide kaupa (%)^{a, b, c}

Euroopa Liidu liikmesriik	Partner (praegune ja/või varasem) ^b	Muu isik kui partner ^c	Partner ja/või muu isik kui partner ^c
AT	13	12	20
BE	24	25	36
BG	23	14	28
CY	15	12	22
CZ	21	21	32
DE	22	24	35
DK	32	40	52
EE	20	22	33
EL	19	10	25

Euroopa Liidu liikmesriik	Partner (praegune ja/või varasem) ^b	Muu isik kui partner ^c	Partner ja/või muu isik kui partner ^c
ES	13	16	22
FI	30	33	47
FR	26	33	44
HR	13	13	21
HU	21	14	28
IE	15	19	26
IT	19	17	27
LT	24	16	31
LU	22	25	38
LV	32	17	39
MT	15	15	22
NL	25	35	45
PL	13	11	19
PT	19	10	24
RO	24	14	30
SE	28	34	46
SI	13	15	22
SK	23	22	34
UK	29	30	44
EU-28	22	22	33

Märkused: a Tabeli esimese kahe veeru arvude summa ei ole kolmanda veeru arv, sest tulemuste arvutusbaas oli erinev (partneri vägivalda andmed põhinevad vastajatel, kellel on või on olnud partner, mitte kõigil naistel) ja osa vastajaid on kogunud nii partneri kui ka muu isiku kui partneri vägivalda.

b Kõigi naiste põhjal, kes olid küsitluse ajal või varem abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 40 192).

c Kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Füüsilise vägivalda tunnused

- ▶ Ligikaudu 31% naistest oli alates 15. eluaastast (tabel 2) kogunud vähemalt ühte füüsilise vägivalda juhtumit (vt ülevaade 1). Kui isegi kõige sagedamini teatatud vägivaldavorm ehk lükkamine või tõukamine välja arvata, ei vähendaks see füüsilise vägivalda üldist esinemist palju: see väheneks üksnes 31%-lt 25%-le. See tähendab, et paljud naised, kes teatavad, et neid on lükatud või tõugatud, on kogunud ka muus vormis füüsilist vägivalda.
- ▶ Kõige sagedamad füüsilise vägivalda vormid on lükkamine ja tõukamine, lahtise käega löömine ja kinahaaramine või juustest kiskumine.

Seksuaalse vägivalda tunnused

- ▶ Kokku 11% naistest on kogunud alates 15. eluaastast kas partneri või muu isiku mingis vormis seksuaalset vägivalda (vt 1. kast). Osa naisi märkis, et on kogunud ühes vormis seksuaalset vägivalda, ja teised naised märkisid, et on kogunud mitmes vormis seksuaalset vägivalda.

Tabel 2. Naised, kes on alates 15. eluaastast kogenud partneri või muu isiku mitmes vormis füüsilist vägivalda, EU-28 (%)^{a,b,c}

Füüsilise vägivalda vorm	Praegune partner ^a	Varasem partner ^b	Muu isik kui partner ^c	Partner ja/või muu isik kui partner ^c
Lükkamine või tõukamine	5	19	13	23
Lahtise käega löömine	4	15	8	17
Kõva esemega viskamine	2	8	4	9
Kinnihaaramine või juustest kiskumine	2	10	7	13
Rusika, kõva eseme või jalaga löömine	1	9	5	10
Põletamine	0	1	0	1
Lämmatamise või kägistamise katse	1	5	1	4
Lõikamine, torkamine või tulistamine	0	1	1	1
Pea peksumine millegi vastu	1	5	2	4
Mis tahes eelnimetatu	7	24	20	31
Mis tahes eelnimetatu, v.a lükkamine või tõukamine	5	20	15	25

Märkused: a Kõigi naiste põhjal, kes olid küsitluse ajal abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 30 675).

b Kõigi naiste põhjal, kes olid varem vähemalt ühe korra olnud abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 25 870).

c Kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Vägistamise ulatus

Iga 20. naist (5%) on alates 15. eluaastast vägistatud. See arv põhineb vastustel, mis anti küsimusele „Kui sageli on keegi teid alates 15. eluaastast sundinud suguühtesse teid kinni hoides või teile muul viisil haiget tehes?“.

Paljudes liikmesriikides on vägistamise õiguslik määratlus laiem ega sea tingimuseks ainult füüsilise jõu kasutamist kallaletungija poolt. See võib tähendada, et Euroopa Liidus võib vägistamise ulatus olla üle 5%. Osa vägistamisjuhtumeid võib seisneda ka vastustes, mis anti küsimusele „Kui sageli on keegi teid alates 15. eluaastast sundinud osalema seksuaalses tegevuses, milles te ei tahtnud osaleda või millest te ei saanud keelduda?“

Vägistamist käsitlevaid uuringutulemusi tuleb vaadelda koos muude seksuaalset vägivalda käsitlevate küsimuste tulemustega. FRA uuringus küsiti naistelt nende

kogemuste kohta seoses seksuaalse vägivalda nelja vormiga. Naised võisid märkida, mis vormis seksuaalset vägivalda olid nad kogenud (kui olid). Naiste seksuaalse vägivalda kogemused alates 15. eluaastast olid järgmised:

- ▶ 5% naisi oli sunnitud suguühtesse;
- ▶ 6% naisi oli püütud sundida suguühtesse;
- ▶ 6% naisi oli sunnitud osalema seksuaalses tegevuses, milles nad ei tahtnud osaleda või millest nad ei saanud keelduda;
- ▶ 6% naistest oli nõustunud seksuaalse tegevusega, sest kartsid keeldumise võimalikke tagajärgi.
- ▶ Peaaegu kümnendik naistest, kes teatas, et nad on sattunud mittepartnerist isiku seksuaalse vägivalda ohvriks, märkis *kõige raskema* kogetud seksuaalse vägivalda juhtumi kohta, et selle toimepanijaid oli mitu.

Korduv seksuaalne vägivald

Üle poole naistest, keda praegune partner oli vägistanud või püüdnud vägistada või sundinud osalema seksuaalses tegevuses, millest nad ei saanud keelduda, oli kogunud mitut seksuaalse vägivalda juhtumit. Ligikaudu kolmandikku ohvritest (31%) oli praegune partner vägistanud vähemalt kuus korda.

Tulemused varasema partneri seksuaalse vägivalda kohta on sarnased. Olenevalt seksuaalse vägivalda vormist oli kolmandik kuni veerand ohvritest kogunud mitut vägivallajuhtumit.

Rasedusaegne vägivald

Naistest, kes olid kogunud varasema partneri vägivalda ja olid temaga suhte ajal rasedad, koges tema vägivalda raseduse ajal 42%. Samas naistest, kes olid kogunud praeguse partneri vägivalda, koges seda raseduse ajal 20%. Nende arvude erinevus võib tähendada, et naistel on raskem teatada või nad ei ole valmis teatama praeguse partneri vägivallast. Seda oletust tuleb siiski veel uurida.

Mittepartnerist isiku toime pandud vägivallajuhtumid

Perevägivalda andmed

- ▶ Kolmandik varasema partneri toime pandud füüsilise vägivalda ohvritest (34%) oli kogunud vähemalt neljas vormis füüsilist vägivalda.
- ▶ Kui enamik varasema partneri toime pandud vägivallajuhtumest leidis aset suhte ajal, koges varasema partneri toime pandud vägivalda ohvriks sattunud naistest kuuendik (16%) vägivalda ka pärast suhte katkemist.

- ▶ Viiesik naisi (22%) oli kogunud alates 15. eluaastast füüsilist vägivalda muu isiku kui oma partneri poolt.
- ▶ 67% naistest, kes oli kogunud muu isiku kui partneri füüsilist vägivalda, märkis, et vägivallatseja oli mees ja 7% märkis, et nad on kogunud nii mehe kui ka naise füüsilist vägivalda. Seksuaalse vägivalda kohta märkis 97% naistest, et vägivallatseja oli mees (tabel 3).

Tabel 3. Alates 15. eluaastast kogetud füüsilise ja seksuaalse vägivalda juhtumite toimepanijate sugu, kui toimepanija oli muu isik kui praegune või varasem partner, EU-28 (%)

	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald
Mees	67	97
Naine	26	2
Mõlemad	7	0
Ei vastatud	1	0
n	7207	2296

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

2.2. Vägivalla tagajärjed

Vägivalla mõju ohvrile

- Kõige raskemast seksuaalse vägivalla juhtumist rääkides ütlesid naised, et peamiselt tundsid nad juhtunu pärast hirmu, viha ja häbi. Muu isiku kui partneri seksuaalset vägivaldat kogunud naised märkisid ka, et nad olid väga vapustatud.
- Vägivalla pikaajaliste psühholoogiliste tagajärgedena (tabel 4) olid partneri või mittepartnerist isiku toime pandud vägivalla ohvrid kaotanud

enesekindluse ning olid juhtumi tagajärjel ärevad ja tundsid end haavatavana.

- Seksuaalse vägivalla ohvrid teatasid, et neil esineb psühholoogilisi tagajärgi rohkem.
- Partneri vägivalla ohvriks sattunud naistel ilmnevad mitmesugused pikaajalised psühholoogilised tagajärjed tõenäolisemalt kui mittepartnerist isiku toime pandud vägivalla ohvritel. See fakt võib kajastada nii reaktsiooni partneri toime pandud kõige raskemale vägivallajuhtumile, mille kohta küsiti, kui ka asjaolu, et partneri vägivald tähendab tõenäoliselt mitut vägivallajuhtumit pika aja jooksul.

Tabel 4. Alates 15. eluaastast kogetud raskeimate vägivallajuhtumite pikaajalised psühholoogilised tagajärjed, vägivallaliikide ja toimepanijate kaupa (%)^{a,b}

	Mis tahes partner (praegune ja/või varasem)		Muu isik kui partner	
	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald
Psühholoogiline tagajärg				
Depressioon	20	35	8	23
Ärevus	32	45	23	37
Paanikahood	12	21	8	19
Enesekindluse kaotus	31	50	17	40
Haavatavustunne	30	48	24	47
Unehäired	23	41	13	29
Keskendumisraskused	12	21	7	16
Suhteprobleemid	24	43	9	31
Muu	3	5	4	4
Märgitud tagajärgeliikide arv				
0	28	9	43	16
1	26	21	28	25
2-3	27	31	19	35
Vähemalt 4	17	38	8	24
Vastamata	2	(1)	2	1
n	5415	1863	4237	1847

Märkused: a Vastajad võisid märkida mitu vastust, nii et ridade summa võib olla üle 100%.

b Vähestel vastustel põhinevate tulemuste statistiline usaldusväärsus on väiksem, mispärast esitatakse alla 30 vastusel põhinevad tähelepanekud sulgudes ja alla 5 vastusel põhinevaid tähelepanekuid ei märgita (tähistatakse kriipsuga „-“).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalla uuringu andmed, 2012

Politsei ja muude ametiasutuste poole pöördumine

- ▶ Kolmandik partneri vägivalda ohvritest (33%) ja veerand mittepartnerist isiku toime pandud vägivalda ohvritest (26%) pöördusid kas politsei või muu organisatsiooni, näiteks ohvrite tugiorganisatsiooni poole alles pärast kõige raskemat vägivaldajuhtumit. Partneri vägivaldast sagedama teatamise võib põhjustada tavaline olukord, kus naised on kogunud suhtes olles mitut vägivaldajuhtumit, enne kui otsustavad kõige raskemat vägivaldajuhtumist teatada, püüdes ära hoida vägivalda kordumist või raskenemist. Mittepartnerist isiku toime pandud vägivaldajuhtumid on seevastu tõenäolisemalt üksikjuhtumid, mille kordumisrisk on väiksem. Tabelis 5 on esitatud teave ametiasutustele teatamise ja mitte-teatamise kohta vägivaldasejate ja vägivaldaliikide kaupa.
- ▶ Ohvrid teatasid partneri kõige raskemast vägivaldajuhtumist politseile kokku 14% juhtudest ja kõige raskemast mittepartnerist isiku toime pandud vägivaldajuhtumist 13% juhtudest.

- ▶ Ohvritest ligikaudu veerand märkis, et nad ei teatanud partneri või muu isiku kui partneri kõige raskemast seksuaalse vägivalda juhtumist politseile ega muule organisatsioonile juhtunu tagajärjel tekkinud häbi või piinlikkuse tõttu.

Ohvrite täitmata vajadused

- ▶ Kui naistelt küsiti, missugust abi nad oleksid vajanud, märkisid nad, et pärast kõige raskemat vägivaldajuhtumit soovisid nad eelkõige kedagi, kellega rääkida ja kes neid toetaks (33–54%, olenevalt vägivaldaliigist ja toimepanijast), seejärel sooviti kaitset (12–25%) ja muud praktilist abi (13–21%).

Vägivaldakogemusest ülesaamine

- ▶ Enamik ohvreid (57–60%, olenevalt toimepanijast ja vägivaldaliigist) oli rääkinud kogetud rängimast vägivaldajuhtumist teise isikuga (tabel 5). Ligikaudu kolmandik partneri vägivalda ohvritest (35%) märkis, et neid aitas vägivaldakogemusest üle saada perekonna ja sõprade toetus.

Tabel 5. Pöördumine ametiasutuste poole ja teistele isikutele rääkimine alates 15. eluaastast kogetud raskeima vägivaldajuhtumi korral, vägivaldaliikide ja toimepanijate kaupa (%)^a

	Mis tahes partner (praegune ja/või varasem)		Muu isik kui partner	
	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald
Vastaja pöördus politsei või muu ametiasutuse poole	31	39	24	30
Vastaja rääkis kellegagi	36	28	44	37
Vastaja ei rääkinud kellegagi	32	32	31	33
Vastamata	1	(0)	1	1
n	5415	1863	4237	1847

Märkus: ^a Vähestel vastustel põhinevate tulemuste statistiline usaldusväärsus on väiksem, mispärast esitatakse alla 30 vastusel põhinevad tähelepanekud sulgudes ja alla 5 vastusel põhinevaid tähelepanekuid ei märgita (tähistatakse kriipsuga „-“).
Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

2.3. Partneri psühholoogiline vägivald

- ▶ Kolmandik naisi (32%) oli kogunud praeguse või varasema intiimpartneri psühholoogiliselt vägivaldset käitumist. See on näiteks avalik või omavaheline alandamine või halvustamine, kodust lahkumise keelamine või luku taha panemine, pornograafiliste materjalide vastu tahtmist vaatama sundimine, sihilik hirmutamine ning vägivaldaga ähvardamine või ähvardamine teha haiget teisele isikule, kellest vastaja hoolib.
- ▶ Intiimpartneri mistahes vormis psühholoogilist vägivalda oli kogunud kokku 43% naistest (joonis 2a). See võib hõlmata psühholoogiliselt vägivaldset käitumist ja muus vormis psühholoogilist vägivalda nagu kontrolliv käitumine (nt takistades naist sõpradega kohtumast või oma perekonda või sugulasi külastamast), majandusvägivald (nt keelates

naisel töötada väljaspool kodu) ja väljapressimine (tabel 6).

- ▶ Tavalisimad psühholoogilise vägivalda vormid on naise omavaheline alandamine või halvustamine, tema käikude kohta liiga üksikasjalik küsimine ning vihastamine, kui naine räägib teiste meestega. Tervelt veerand naistest oli lähisuhtes kogunud kõiki neid vägivaldavorme.
- ▶ Ligikaudu 5% naistest oli praeguses suhtes kogunud majandusvägivalda ja 13% naistest oli kogunud teatud vormis majandusvägivalda varasemates suhetes, näiteks kui partner takistas naist iseseisvalt otsustamast perekonna rahaasjade üle või keelas tal töötada väljaspool kodu.

2. kast: uuringu küsimused psühholoogilise vägivalda kohta

Kui sageli on teie praegune/eelmine partner kunagi teinud järgmist:

- püüdnud teid takistada sõpradega kohtumast;
- püüdnud piirata teie kokkupuudet perekonna või sugulastega;
- küsinud teie käikude kohta liiga üksikasjalikult;
- vihastanud, kui räägite teise mehega (või teise naisega, kui partner on naine);
- kahtlustanud, et olete truudusetu;
- takistanud teid iseseisvalt otsustamast perekonna rahaasjade üle ja tegemast sisseoste;
- keelanud teil töötada väljaspool kodu;
- keelanud teil kodust lahkuda, võtnud ära autovõtmed või pannud teid luku taha?

Kui sageli on teie praegune/eelmine partner kunagi teinud järgmist:

- alandanud või halvustanud teid avalikult;
- alandanud või halvustanud teid omavahel olles;
- hirmutanud teid sihilikult, näiteks karjudes või asju lõhkudes;
- sundinud teid vaatama pornograafilist materjali vastu teie tahtmist;
- ähvardanud teilt lapsed ära võtta;
- ähvardanud teie lastele haiget teha;
- teinud teie lastele haiget;
- ähvardanud teha haiget teisele isikule, kellest hoolite, või teda tappa?

Kui sageli on teie praegune/eelmine partner teinud järgmist:

- ähvardanud teile füüsiliselt haiget teha?

Tabel 6. Partneri psühholoogiline vägivald, vägivallaliikide ja partnerite kaupa (%)^a

	Praegune partner ^b	Varasem partner ^c	Mis tahes partner (praegune ja/või varasem) ^d
Kontrolliv käitumine	16	40	35
Majandusvägivald	5	13	12
Vägivaldne käitumine	15	37	32
Laste kasutamine väljapressimisvahendina / laste väärkohtlemine	2	14	8
Mis tahes psühholoogiline vägivald	23	48	43

Märkused: a Praeguste partnerite korral näitab protsent naisi, kes märkisid, et nad on kogunud konkreetses vormis psühholoogilist vägivalda suhte jooksul vähemalt mõnikord. Varasemate partnerite korral küsiti, kas vastajad on varasema partneri nimetatud vormis psühholoogilist vägivalda kunagi kogunud. Veerus „Mis tahes partner“ on mõlema arvu kombinatsioon, st nende naiste protsent, kes on kogunud psühholoogilist vägivalda vähemalt mõnikord praeguses või üldse kunagi varasemas suhtes.

b Kõigi naiste põhjal, kes olid küsitluse ajal abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 30 675), välja arvatud vastus laste väljapressimisvahendina kasutamise / laste väärkohtlemise kohta, mis põhineb kõigil naistel, kellel on partner ja kellel on lapsed või kes on lapsi ülal pidanud (n = 24 770).

c Kõigi naiste põhjal, kellel on olnud partner, st kes on olnud vähemalt ühe korra abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 25 870), välja arvatud vastus laste väljapressimisvahendina kasutamise / laste väärkohtlemise kohta, mis põhineb kõigil naistel, kellel on olnud partner ja kellel on lapsed või kes on lapsi ülal pidanud (n = 14 469).

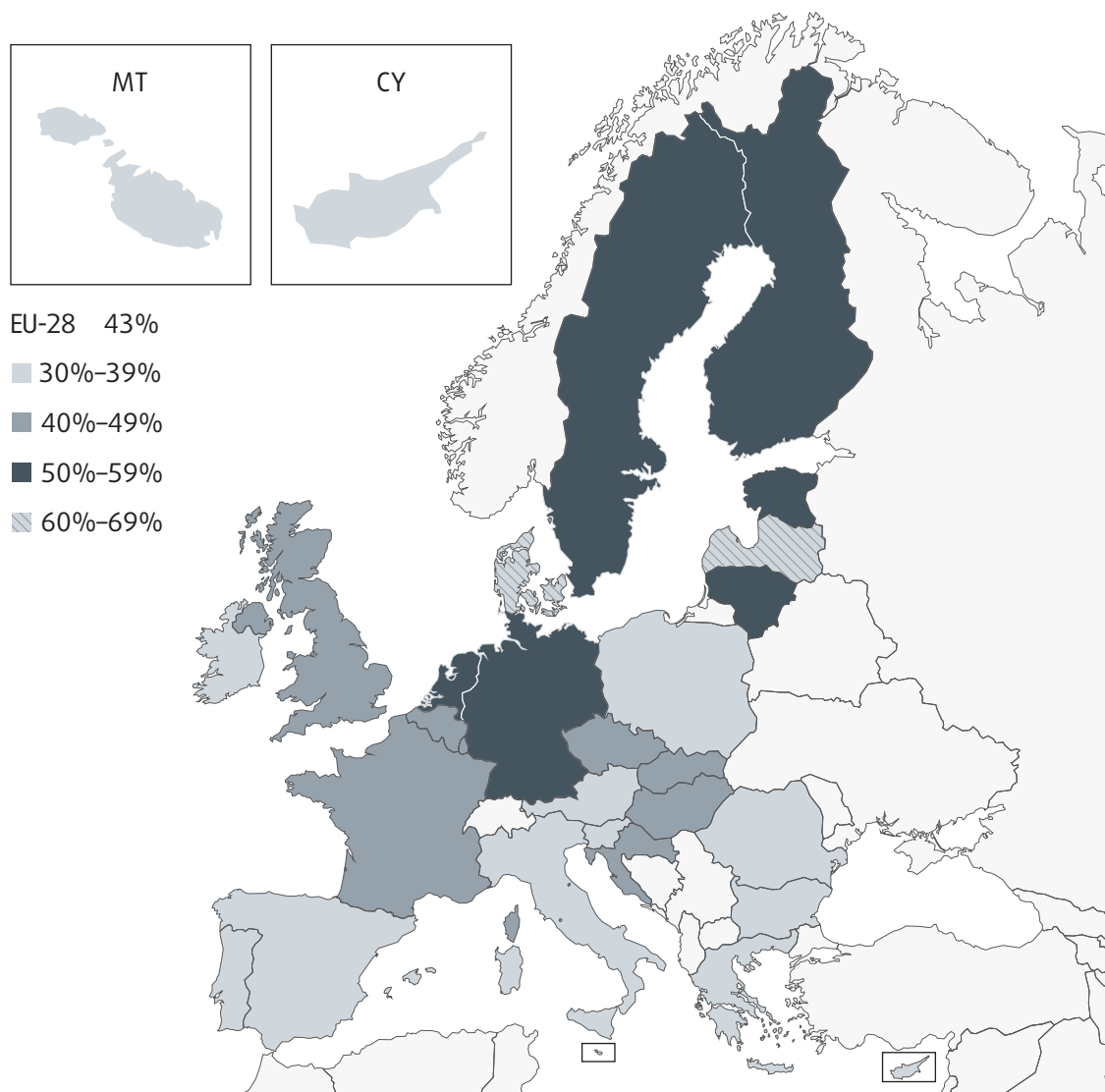
d Kõigi naiste põhjal, kes olid küsitluse ajal või varem abielus, kooselus (olemata abielus) või suhtes (elamata koos) (n = 40 192), välja arvatud vastus laste väljapressimisvahendina kasutamise / laste väärkohtlemise kohta, mis põhineb kõigil naistel, kellel on või on olnud partner ja kellel on lapsed või kes on lapsi ülal pidanud (n = 31 418).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalla uuringu andmed, 2012

- ▶ 7% praegu suhtes olevatest naistest oli kogunud praeguse partneri vähemalt neljas vormis psühholoogilist vägivalda (joonis 2b).
- ▶ Enamik naisi, kes oli kogunud mitmes (vähemalt neljas) vormis psühholoogilist vägivalda, märkis uuringus ka, et praegune partner oli olnud nende vastu füüsiliselt ja/või seksuaalselt vägivaldne.
- ▶ Psühholoogilise vägivalla tõenäosus naisel praeguses suhtes oli suurem siis, kui oli suurem partneri alkoholi liigtarbimine. Mida sagedamini oli partner purjus, seda tavalisem oli suhtes ka psühholoogiline vägivald.

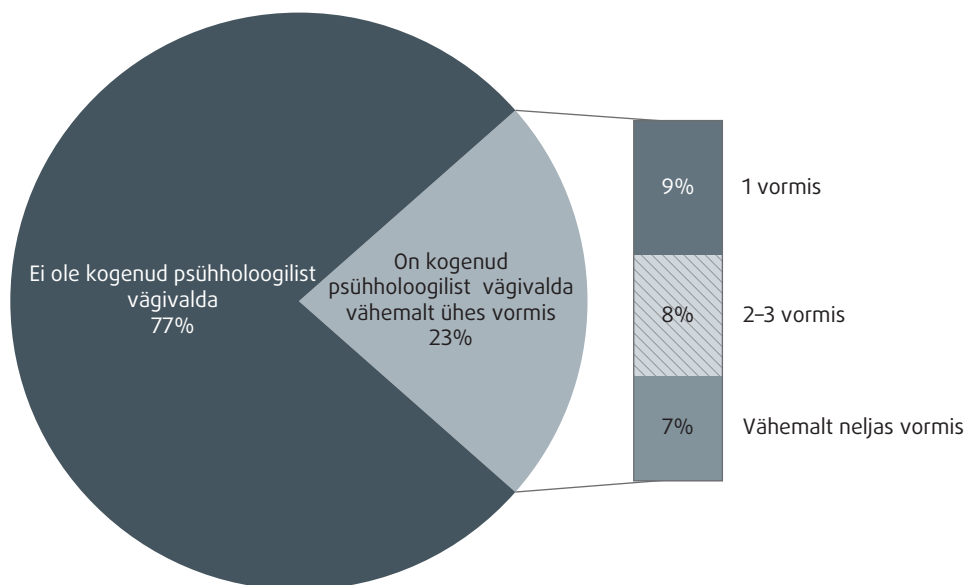

Joonis 2a. Partneri psühholoogiline vägivald alates 15. eluaastast, EU-28 (%)

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Joonis 2b. Praeguse partneri suhteaegne psühholoogiline vägivald ja naiste kogatud psühholoogilise vägivalda vormide arv, EU-28 (%)^{a,b}

Märkused: a Kõigi vastajate põhjal, kellel on praegu partner (n = 30 675).

b Eraldi võetuna on kategooriate „1 vormis“, „2-3 vormis“ ja „vähemalt 4 vormis“ summa kokku 24%, samas kui vähemalt ühes vormis psühholoogilist vägivalda on kogunud 23% naistest. Erinevuse põhjustab ümardamine.

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

2.4. Jälitamine

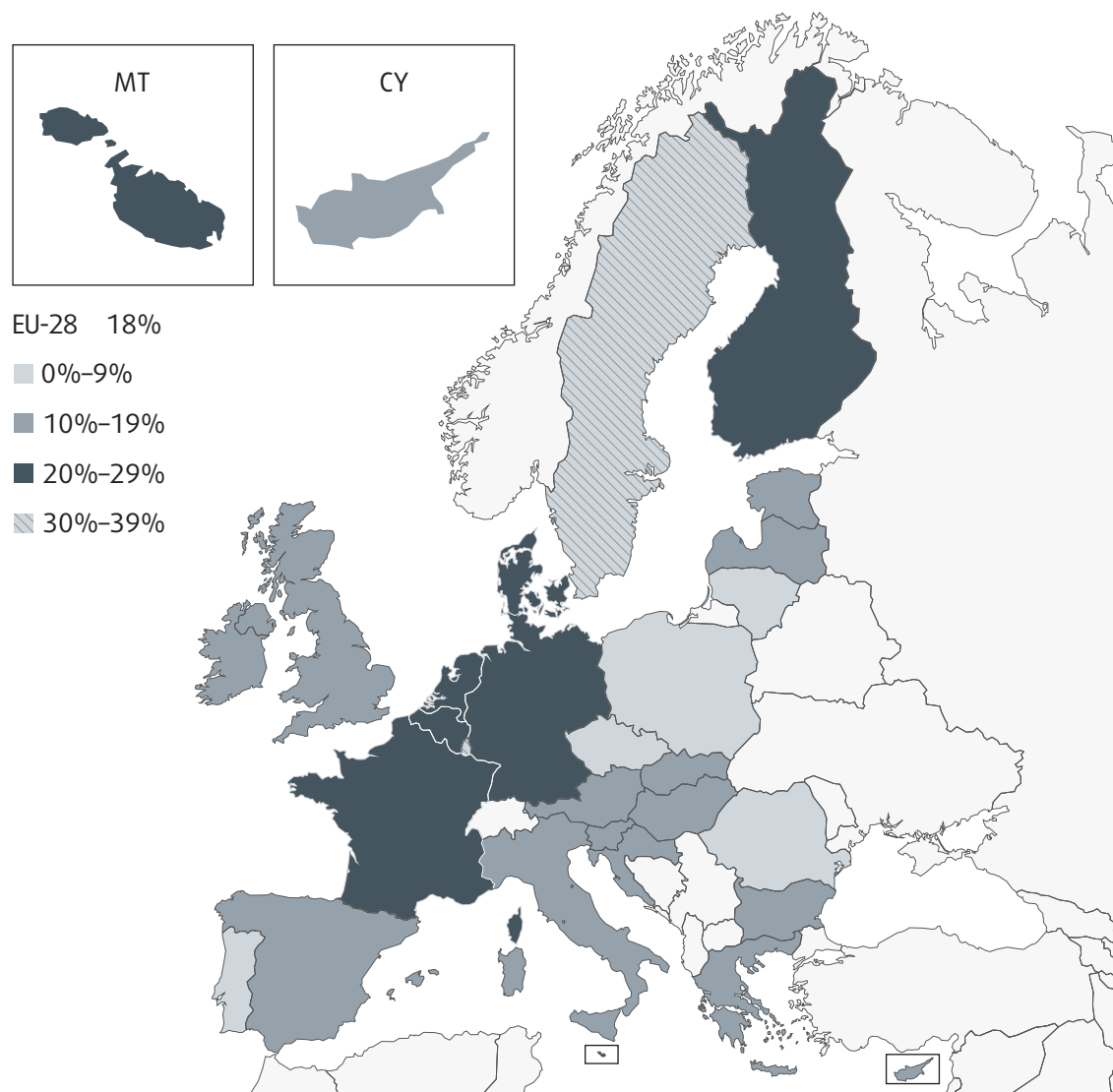
- ▶ EU-28 riikides on pärast 15. eluaastat kogunud jälitamist 18% naistest (joonis 3a) ja küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul 5% naistest. See tähendab, et EU-28 riikides on ligikaudu 9 miljonit naist, kes oli kogunud 12 kuu jooksul jälitamist.
- ▶ Ligikaudu 14% naistest oli saanud korduvalt samalt isikult solvavaid või ähvardavaid sõnumeid või telefonikõnesid ja 8% naistest oli kogunud, et keegi järgneb neile pidevalt või viibib pidevalt nende kodu või töökoha lähedal. 3% kõigist uuringus osalenud naistest oli kogunud sellist jälitamist, kus sama isik kahjustas korduvalt nende vara.
- ▶ Naistest kümnendikku (9%) oli jälitanud nende varasem partner (joonis 3b).

3. kast: uuringu küsimused jälitamise kohta

Te olete võinud olla olukorras, kus sama isik on teid korduvalt solvanud või ähvardanud. Järgmiste küsimuste puhul palun mõelge oma praegusele partnerile ja varasematele partneritele ning muudele isikutele. Kas sama isik on teinud pärast 15. eluaastat kuni praeguseni / viimase 12 kuu jooksul korduvalt üht või mitut järgmistest tegevustest:

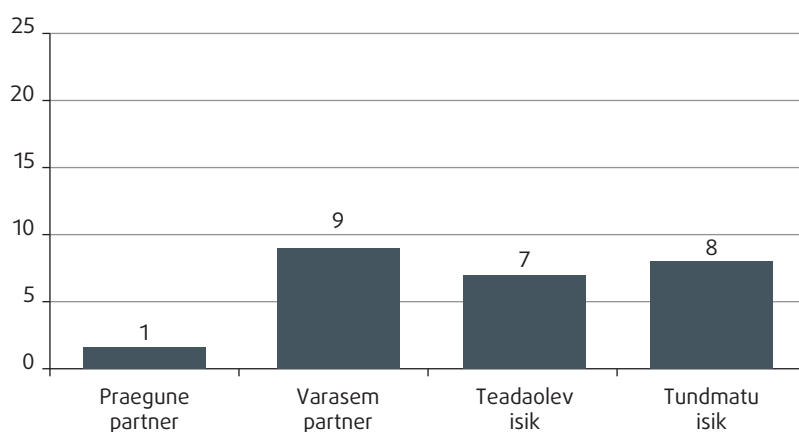
- saatnud teile solvavaid või ähvardavaid e-kirju, lühisõnumeid või kiirsõnumeid;
- saatnud teile solvavaid või ähvardavaid kirju või postkaarte;
- teinud teile solvavaid, ähvardavaid või vaikivaid telefonikõnesid;
- teinud teie kohta internetis solvavaid märkusi;
- levitanud teist interneti või mobiiltelefoni kaudu intiimseid fotosid või videoid;
- viibinud ilma õigusliku põhjuseta pidevalt või oodanud teid teie kodu, töökoha või kooli lähedal;
- tahtlikult järgnenud teile;
- tahtlikult puutunud või kahjustanud teie vara?

Joonis 3a. Jälitamise esinemissagedus, naiste kogemused alates 15. eluaastast, EU-28 (%)

Märkus: kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).
 Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Joonis 3b. Jälitamise esinemissagedus alates 15. eluaastast, toimepanijate kaupa (%)

Märkused. Praegune partner n = 31 007; varasem partner n = 25 936; teadaolev isik n = 42 002; tundmatu isik n = 42 002.
 Kogetud juhtumi(te) alusel võisid naised märkida vastuseks mitu toimepanijat.
 Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

- ▶ Küberjälitamine – jälitamine e-posti, lühisõnumite või interneti teel – mõjutab eelkõige noori naisi. Küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul oli EU-28 riikides kogunud küberjälitamist 4% kõigist 18–29-aastastest naistest (st 1,5 miljonit), kuid ainult 0,3% vähemalt 60-aastastest naistest².
- ▶ Kõigist naistest, keda on jälitatud, oli viiendik (21%) kogunud kauem kui kaks aastat kestnud jälitamist.
- ▶ Viiendik jälitamisohvreid (23%) oli kõige raskema jälitamisjuhtumi tõttu pidanud muutma oma telefoninumbrit või e-aadressi.
- ▶ Kolmveerandit jälitamisjuhtudest (74%) ei teatatud politseile isegi siis, kui juhtum oli raskeim, mida vastaja küsitluses märkis.

2.5. Seksuaalne ahistamine

Uuring on näidanud, et inimeste arusaam seksuaalsest ahistamisest on erinev. Käitumise subjektiivse tähenduse erinevused kajastavad ka valdavaid sotsiaalseid ja kultuuriväärtusi, soorollide ning sugudevahelise sündsa käitumisega norme ja suhtumist sellesse.

- ▶ Küsitluse käigus uuritud seksuaalse ahistamise vormide arvust olenevalt on EU-28 riikides hinnanguliselt 83–102 miljonit naist (45–55% naistest) kogunud pärast 15. eluaastat seksuaalset ahistamist.
- ▶ EU-28 riikides on hinnanguliselt 24–39 miljonit naist (13–21% naistest) kogunud seksuaalset ahistamist küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul.

Seksuaalse ahistamise üldine esinemissagedus

- ▶ Uuringus seksuaalse ahistamise hindamiseks kasutatud *kõigi* 11 näitaja põhjal (vt 4. kast) võib järeldada, et Euroopa Liidus on pool naistest (55 %) kogunud pärast 15. eluaastat seksuaalset ahistamist vähemalt ühe korra ja viiendik naistest (21 %) on seda kogunud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul (joonis 4).

4. kast: uuringu küsimused seksuaalse ahistamise kohta

Küsimused naiste võimalike kogemuste kohta. Te võite olla mõnikord tundnud, et inimesed käituvad teie suhtes teile soovimatul või solvaval viisil. Kui sageli olete kogunud järgmist? Mitu korda on seda juhtunud viimase 12 kuu jooksul?

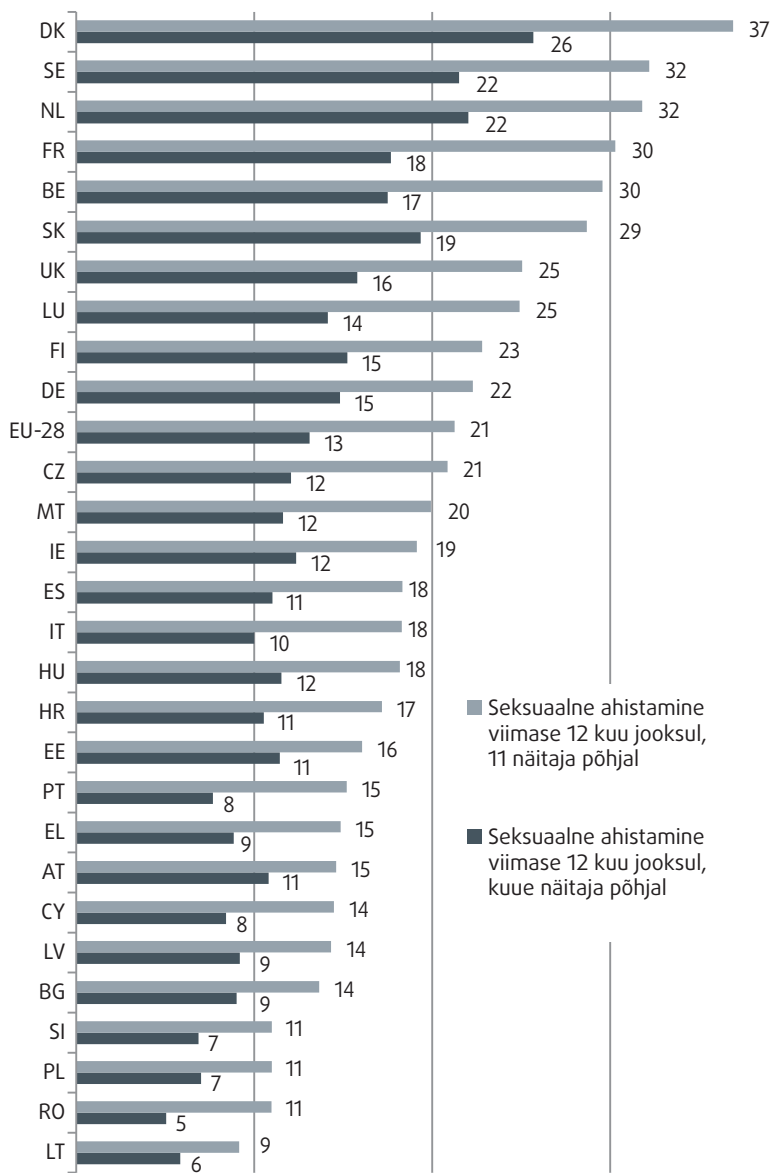
- *Soovimatu puudutamine, kallistamine või suudlemine?**
- *Seksuaalse alatooniga märkused või naljad, mis mõjusid teile solvavalt?**
- Sobimatud kutsed tulla kohtama?
- Pealetükkivad küsimused teie eraelu kohta, mis mõjusid teile solvavalt?
- Pealetükkivad märkused teie välimuse kohta, mis mõjusid teile solvavalt?
- Sobimatu jõllitamine või muiates vaatamine, mis teid hirmutas?
- *Teile seksuaalse alatooniga piltide, fotode või kingituste saatmine, mis mõjusid teile solvavalt?**
- *Teie ees enda siivutu paljastamine?**
- *Teie sundimine vaatama pornograafilisi materjale vastu teie tahtmist?**
- *Soovimatud seksuaalse alatooniga e-kirjad või lühisõnumid, mis mõjusid teile solvavalt?**
- Teile solvavalt mõjunud sobimatud lähenemiskatsed suhtlusvõrgustikes, näiteks Facebookis või interneti jututubades?

Tärn (*) tähistab *kuut ahistamise näitajat, mida võib pidada kõige raskemaks* (küsitud 11 näitaja seas). Nende kuue näitaja tulemusi analüüsiti eraldi, et hinnata valitud näitajate mõju uuringus käsitletud seksuaalse ahistamise ulatusele.

- ▶ Kui arvestada ainult kuut vastaja jaoks kõige hirmutavamast ja raskemast seksuaalse ahistamise näitajat (vt 4. kast), võib järeldada, et Euroopa Liidus on neid vorme kogunud elu jooksul vähemalt korra 45% naistest ja 13% naistest on neid kogunud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul.
- ▶ 32% naistest, kes oli kogunud seksuaalset ahistamist alates 15. eluaastast vähemalt korra, märkis teo toimepanijaks tööga seotud isiku, nt töökaaslase, ülemuse või kliendi.

² Naised võisid vastata, et nad ei kasuta mobiiltelefoni, e-posti, suhtlusmeediat või üldiselt interneti. Küberjälitamise ja küberahistamise (vt aruandes allpool) tulemused põhinevad neid suhtlusvahendeid kasutavate naiste kogemustel. Uuringutulemuste analüüsimisel arvestatakse seega erinevat juurdepääsu internetile ja mobiiltelefonide erinevat kasutamist Euroopa Liidu eri liikmesriikides.

Joonis 4. Seksuaalse ahistamise esinemissagedus uuringule eelnenud 12 kuu jooksul, seksuaalse ahistamise 11 ja kuue näitaja loetelu alusel, Euroopa Liidu liikmesriikide kaupa (%)^{a,b,c}

Märkused: a Kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).

b Kõik 11 ahistamise näitajat, mille alusel küsimustikus hinnati seksuaalset ahistamist (vt 4. kast).

c Kuus järgmist ahistamise näitajat: „Soovimatu puudutamine, kallistamine või suudlemine“, „Seksuaalse alatooniga märkused või naljad, mis mõjusid teile solvavalt“, „Teie ees enda siivutu paljastamine“, „Soovimatud seksuaalse alatooniga e-kirjad või tekstisõnumid, mis mõjusid teile solvavalt“, „Teile seksuaalse alatooniga piltide, fotode või kingituste saatmine, mis mõjusid teile solvavalt“, „Teie sundimine vaatama pornograafilisi materjale vastu teie tahtmist“.

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Seksuaalse ahistamise tunnusjooned

Seksuaalne ahistamine on mitmemõõtmeline ja hõlmab füüsilist, sõnalist ja mittesõnalist ahistamist (nt küberahistamine). Näited:

- ▶ füüsiline ahistamine – EU-28 riikides oli 29% naistest kogunud pärast 15. eluaastat soovimatut puudutamist, kallistamist või suudlemist;
- ▶ sõnaline ahistamine – naistest 24% kohta oli tehtud neid solvanud seksuaalse alatooniga märkusi või nalju;
- ▶ mittesõnaline ahistamine, sh küberahistamine – 11% naistest oli saanud soovimatuid seksuaalse alatooniga solvavaid e-kirju või lühisõnumeid või oli neile tehtud sobimatuid ja solvavaid lähenemiskatseid suhtlusvõrgustikes (kogemused alates 15. eluaastast).
- ▶ Korduva ahistamise osas oli viiendik naisi (19%) kogunud pärast 15. eluaastat soovimatut puudutamist, kallistamist või suudlemist vähemalt kaks korda ja 6% naistest on kogunud sellist füüsilist ahistamist pärast 15. eluaastat vähemalt kuus korda. Ligikaudu 37% kõigist ohvriks sattunud naistest oli kogunud pärast 15. eluaastat kahes või kolmes vormis seksuaalset ahistamist, 27% oli kogunud neljas kuni kuues vormis ja 8% vähemalt seitsmes vormis seksuaalset ahistamist.

Seksuaalset ahistamist kirjeldavad andmed

- ▶ Üldiselt oli 18–29-aastaste ja 30–39-aastaste naiste oht sattuda seksuaalse ahistamise ohvriks keskmisest suurem. Üle kolmandiku 18–29-aastastest naistest (38%) ja ligi neljandik 30–39-aastastest naistest (24%) oli kogunud seksuaalset ahistamist küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul vähemalt ühes vormis.
- ▶ 18–29-aastastel naistel oli oht saada internetis ähvardav või solvav lähenemiskatse kaks korda suurem kui 40–49-aastastel naistel ja üle kolme korra suurem kui 50–59-aastastel naistel (joonis 5).
- ▶ Seksuaalset ahistamist kogevad rohkem kõrgharidusega naised ja juhtivtöötajatest naised: seksuaalset ahistamist on elu jooksul kogunud tippjuhtkonda kuuluvatest naistest lausa 75% ja oskustöötajatest naistest 74%; oskustöölise hulka kuuluvatest

naistest oli seda kogunud vaid 44% ja enda sõnul mitte kunagi palgatööd teinud naistest 41%. Sellel tulemusel võib olla mitu põhjust: näiteks võivad töötavad naised paremini teada, mis on seksuaalne ahistamine ning töötavad naised omakorda puutuvad kokku sellise töökeskkonna ja ametikohtadega, kus vägivalda oht on suurem.

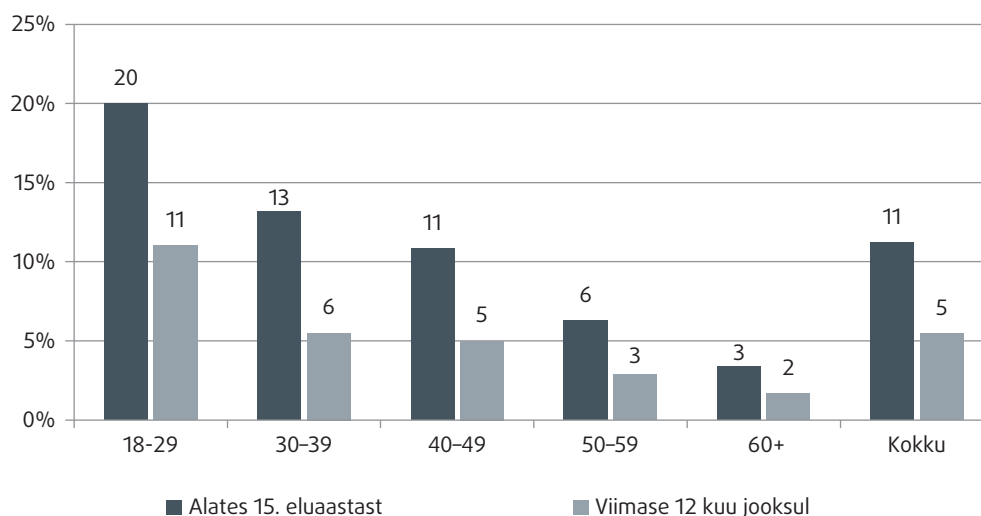
- ▶ Enamikul (68%) alates 15. eluaastast toimunud seksuaalse ahistamise juhtudest oli toimepanija naisele tundmatu isik. Ülejäänud juhtudel oli toimepanija naisele teadaolev isik (konkreetsemalt täpsustamata; 35%), töö kaudu seotud isik, näiteks töökaaslane, ülemus või klient (32%), või sõber või tuttav (31%).
- ▶ 35% kõigist naistest, kes kirjeldasid nende kogitud kõige raskemat seksuaalse ahistamise juhtumit, hoidis 35% juhtumit enda teada ega rääkinud sellest kellelegi, 28% sõbrale, 24% pereliikmele või sugulasele ja 14% partnerile. Ainult 4% teatas juhtumust politseile, 4% rääkis sellest töökohal tööandjale või ülemusele ja alla 1% pidas nõu juristi, ohvrite tugiorganisatsiooni või ametiühingu esindajaga.

2.6. Lapsena kogitud vägivald

- ▶ Füüsilise, seksuaalse ja psühholoogilise vägivalda kohta kokku märkis 35% naistest, et nad on enne 15. eluaastat kogunud täiskasvanu poolt vähemalt üht neist kolmest vägivallavormist.
- ▶ **Seksuaalse vägivalla esinemus**
12% kõigist uuringus osalenud naistest märkis, et nad kogesid enne 15. eluaastat täiskasvanu mis tahes vormis seksuaalset väärkohtlemist või vahejuhtumit. See tähendab, et Euroopa Liidus elab sellise kogemusega naisi ligikaudu 21 miljonit (tabel 7).
- ▶ **Füüsilise vägivalla esinemus**
Keskmiselt 27% naistest oli kogunud lapsena – st enne 15. eluaastat – täiskasvanu füüsilist vägivaldada.
- ▶ **Psühholoogilise vägivalla esinemus**
Ligikaudu 10% naistest märkis, et oli kogunud täiskasvanu pereliikme mis tahes vormis psühholoogilist vägivaldada.

Joonis 5. Pärast 15. eluaastat ja uuringule eelnenud 12 kuu jooksul kogetud seksuaalse küberahistamise vormid vanuserühmade kaupa (%)^a

Märkused. ^a Kõigi naiste põhjal, kes märkisid mõlema küberahistamist hindava näitaja puhul, et see kehtib nende kohta (n = 35 820). 6084 vastajat märkis mõlema näitaja puhul, et see ei kehti nende kohta. Vanust ei märgitud 98 juhul.

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

5. kast: uuringu küsimused lapsena kogetud seksuaalse vägivalda kohta

Kui sageli tegi vähemalt 18-aastane täiskasvanu teile enne teie 15. eluaastat vastu teie tahtmist järgmist:

- paljastas teie nähes oma suguelundid;
- sundis teid poseerima alasti teistele isikutele või fotodel, videotes või interneti veebikaamera ees;
- puudutas vastu teie tahtmist teie suguelundeid või rindu;
- sundis teid astuma suguühtesse?

6. kast: uuringu küsimused lapsena kogetud füüsilise vägivalda kohta

Kui sageli tegi vähemalt 18-aastane täiskasvanu teile enne teie 15. eluaastat järgmist:

- lõi käega või kiskus juustest, nii et see tegi haiget;
- lõi väga kõvasti, nii et see tegi haiget;
- lõi jalaga väga kõvasti, nii et see tegi haiget;
- peksis väga kõvasti mingi esemega, näiteks kepi, vitsa või rihmaga;
- tekitas torke- või löikehaavu?

Uuringu küsimused lapsena kogetud psühholoogilise vägivalda kohta

Kui sageli tegi täiskasvanud pereliige teile enne teie 15. eluaastat järgmist:

- ütles, et teid ei armastata;
- ütles, et ta soovib, et te ei oleks sündinudki;
- ähvardas teid hüljata või kodust välja ajada?
- Kes tahes täiskasvanu: ähvardas teile väga haiget teha või teid tappa?

Tabel 7. Lapsena enne 15. eluaastat kogetud täiskasvanu vägivald (%)^{a,b}

Euroopa Liidu liikmesriik	Füüsiline vägivald	Seksuaalne vägivald	Mis tahes füüsiline või seksuaalne vägivald	Pereliikme psühholoogiline vägivald	Mis tahes füüsiline, seksuaalne või psühholoogiline vägivald
AT	27	5	30	9	31
BE	14	14	25	11	30
BG	28	3	29	5	30
CY	10	4	12	5	15
CZ	30	3	32	8	34
DE	37	13	42	13	44
DK	36	13	42	12	46
EE	43	10	48	9	50
EL	20	5	23	7	25
ES	21	11	28	6	30
FI	46	11	51	10	53
FR	33	20	44	14	47
HR	28	2	30	5	31
HU	20	5	24	8	27
IE	21	9	26	5	27
IT	25	11	31	9	33
LT	15	6	18	8	20
LU	35	15	43	13	44
LV	30	7	33	8	34
MT	16	10	21	4	23
NL	16	20	30	14	35
PL	14	4	17	5	18
PT	24	3	25	5	27
RO	23	(1)	23	4	24
SE	33	15	41	12	44
SI	8	6	12	7	16
SK	33	4	34	8	36
UK	25	18	36	11	40
EU-28	27	12	33	10	35

Märkused: a Vähestel vastustel põhinevate tulemuste statistiline usaldusväärsus on väiksem, mispärast esitatakse alla 30 vastusel põhinevad tähelepanekud sulgudes ja alla 5 vastusel põhinevaid tähelepanekuid ei märgita (tähistatakse kriipsuga „-“).

b Võimalik oli märkida mitu vastust korraga – toimus vähemalt üks füüsilise või seksuaalse või psühholoogilise vägivald juhtum (n = 42 002).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivald uuringu andmed, 2012

Andmed lapsena kogetud vägivalda toimepanijate kohta

- ▶ Lapsena kogetud *füüsilise* vägivalda toimepanijad olid peamiselt pereliikmed. Üle poole naistest, kes oli enne 15. eluaastat kogunud mis tahes vormis füüsilist vägivalda, nimetas toimepanijana isa (55%) ja peaaegu pool naistest ema (46%; naised võisid märkida ka mitu toimepanijat).
- ▶ Peaaegu kõik (97%) lapsena kogetud seksuaalse vägivalda toimepanijad olid mehed. Iga teine lapsena seksuaalse vägivalda ohvriks sattunud naine märkis, et toimepanija oli talle tundmatu mees.

Füüsilise vägivalda vormid

- ▶ Ligikaudu 22% kõigist küsitletud naistest märkis, et vähemalt 18-aastane täiskasvanu „lõi teda käega või kiskus juustest, nii et see tegi haiget“. Neist enamik märgib, et seda juhtus mitu korda (16% kõigist uuringus osalenud naistest).

Lapsena kogetud vägivalda ja hilisemate kogemuste seos

- ▶ Ligi kolmandik (30%) naisi, kes oli endises või praeguses suhtes kogunud seksuaalset vägivalda, märkis, et nad kogesid lapsena seksuaalset vägivalda; samas märkis vaid 10% naistest, kes praeguses või endises suhtes ei olnud seksuaalset vägivalda kogunud, et nad kogesid lapsena seksuaalset vägivalda (joonis 6).

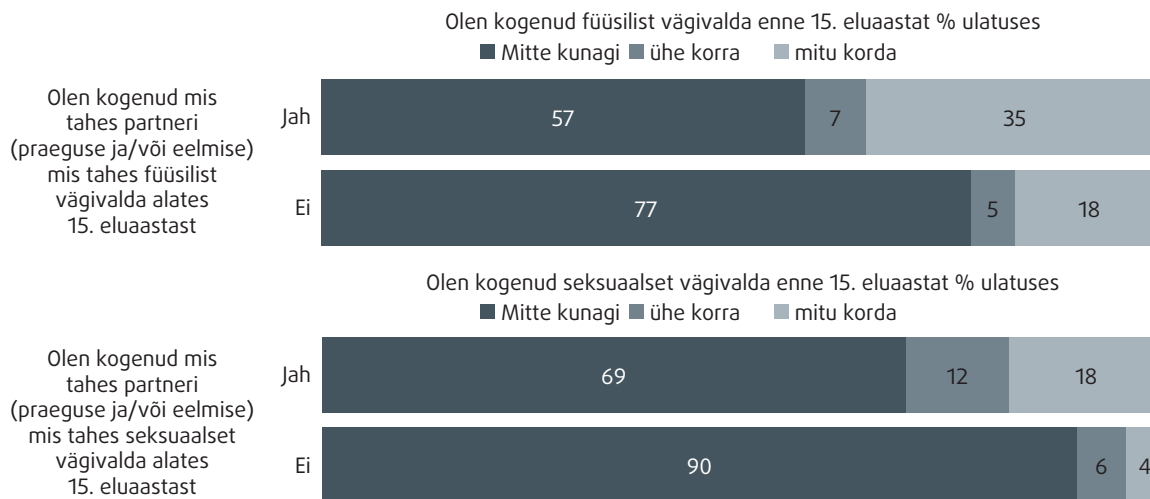
Psühholoogilise vägivalda vormid

- ▶ Kümnendik naisi (10%) märkis, et nad kogesid lapsena pereliikme psühholoogilist vägivalda; 6% naistest mäletab, et neile on öeldud, et neid ei armastata. See oli uuringus käsitletud psühholoogilise vägivalda vormidest kõige tavalisem (vt 6. kast).

Laste kokkupuude perevägivaldaga

- ▶ Kokku märkis 73% naistest, kes oli sattunud varasema või praeguse partneri vägivalda ohvriks, et nendega koos elanud lapsed teadsid vägivallast.

Joonis 6. Seos enne 15. eluaastat kogetud füüsilise ja seksuaalse vägivalda ning hilisemas elus kogetud partneri füüsilise ja seksuaalse vägivalda vahel (%)^a

Märkus: a Kõigi naiste põhjal (n = 42 002).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

2.7. Vägivallaohvriks sattumise hirm ja selle mõju

- ▶ Suure vägivallahirmuga naised olid suure tõenäosusega kogunud füüsilist või seksuaalset vägivalda.
- ▶ Viiesik naise (21%) oli küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kartnud füüsilist või seksuaalset rünnakut (vähemalt) mõnikord.
- ▶ Naised kartsid kõige rohkem võõra isiku rünnakut: 15% naistest kartis seda küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul vähemalt mõnikord.
- ▶ 7% kõigist uuringus osalenud naistest märkis, et on küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kartnud, et neid võib füüsiliselt või seksuaalselt rünnata varasem partner.
- ▶ Veidi üle poole kõigist Euroopa Liidus elavatest naistest (53%) oli vähemalt mõnikord vältinud teatud olukordi või kohti füüsilise või seksuaalse rünnaku hirmu tõttu (tabel 8). Samas näitavad kuritegevust ja kuriteohvreid käsitlevad üldised

rahvastiku-uuringud, et meeste kuriteohirm ja selle mõju nende elule on naiste omast üldiselt väiksem.

- ▶ EU-28 riikide naistest märkis 8%, et oli küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul kandnud vähemalt mõnikord midagi enesekaitseks kaasas.
- ▶ Noored naised kardavad avalikes kohtades võimalikku füüsilist või seksuaalset rünnakut rohkem kui eakad naised; samuti kardavad nad võõra rünnakut rohkem kui eakad.

2.8. Suhtumine ja teadlikkus

Uuringu tulemusi hinnates tuleb arvestada võimalust, et kogukondades, kus perevägivalda peetakse üldiselt eraasjaks, räägitakse naistevastase vägivalla juhtumitest perekonnale ja sõpradele pigem harva ning neist teatatakse harva ka politseile.

- ▶ Euroopa Liidus peab kaheksa naist kümnest (78%) naistevastast vägivalda oma riigis väga või üsna tavaliseks (joonis 7). Joonisel 8 on esitatud tulemused liikmesriikide lõikes.

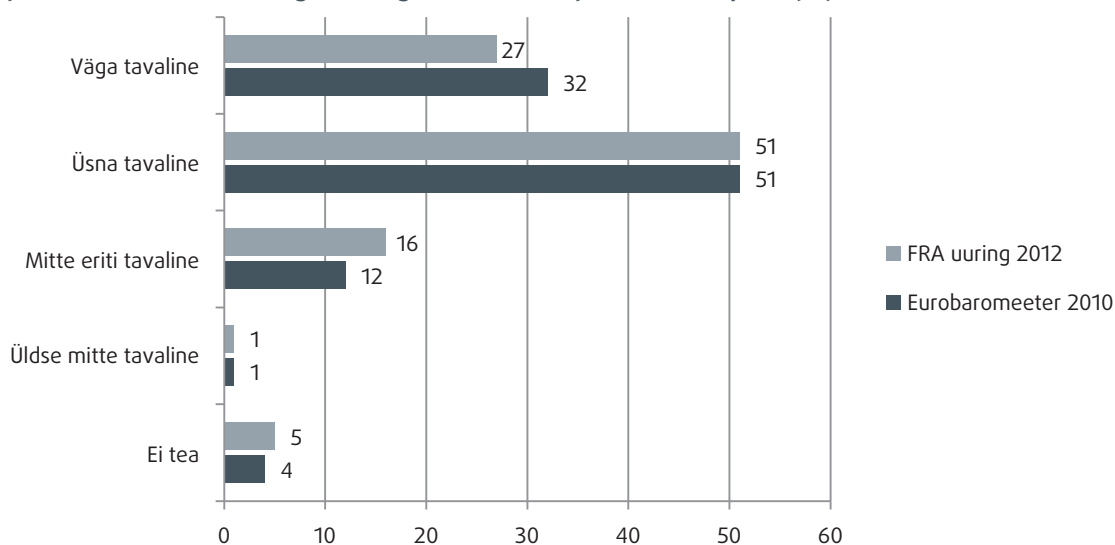
Tabel 8. Naised, kes olid uuringule eelnenud 12 kuu jooksul vähemalt mõnikorda vältinud teatud kohti või olukordi füüsilise või seksuaalse rünnaku hirmu tõttu

Avalik elu	%	n ^b
On vältinud üksi kodust väljumist	14	41 812
On vältinud teatud tänavaid või piirkondi	37	41 818
On vältinud inimtühje kohti	40	41 751
Eraelu	%	n ^b
On kodus üksi olles vältinud välisukse avamist	31	41 822
On vältinud koju minemist hirmu tõttu	4	41 664
On vältinud töö juures töökaaslase või ülemusega kahekesi jäämist	3	23 647
Vähemalt üks eespool nimetatutest	53	

Märkused: a Naised, kes märkisid, et väldivad olukordi või kohti „mõnikord“, „sageli“ või „pidevalt“.

b Kõigi vastajate põhjal, v.a need, kes keeldusid vastamast. Näitaja „on vältinud töö juures töökaaslase või ülemusega kahekesi jäämist“ tulemused põhinevad kõigil vastajatel, kelle jaoks oli väide asjakohane (st kes töötas viimase 12 kuu jooksul ametikohal, kus tal olid töökaaslased või ülemus).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalla uuringu andmed, 2012

Joonis 7. Naistevastase vägivalda sageduse üldine tajumine naiste poolt (%)^{a,b,c}

Märkused: a – FRA uuring, kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).

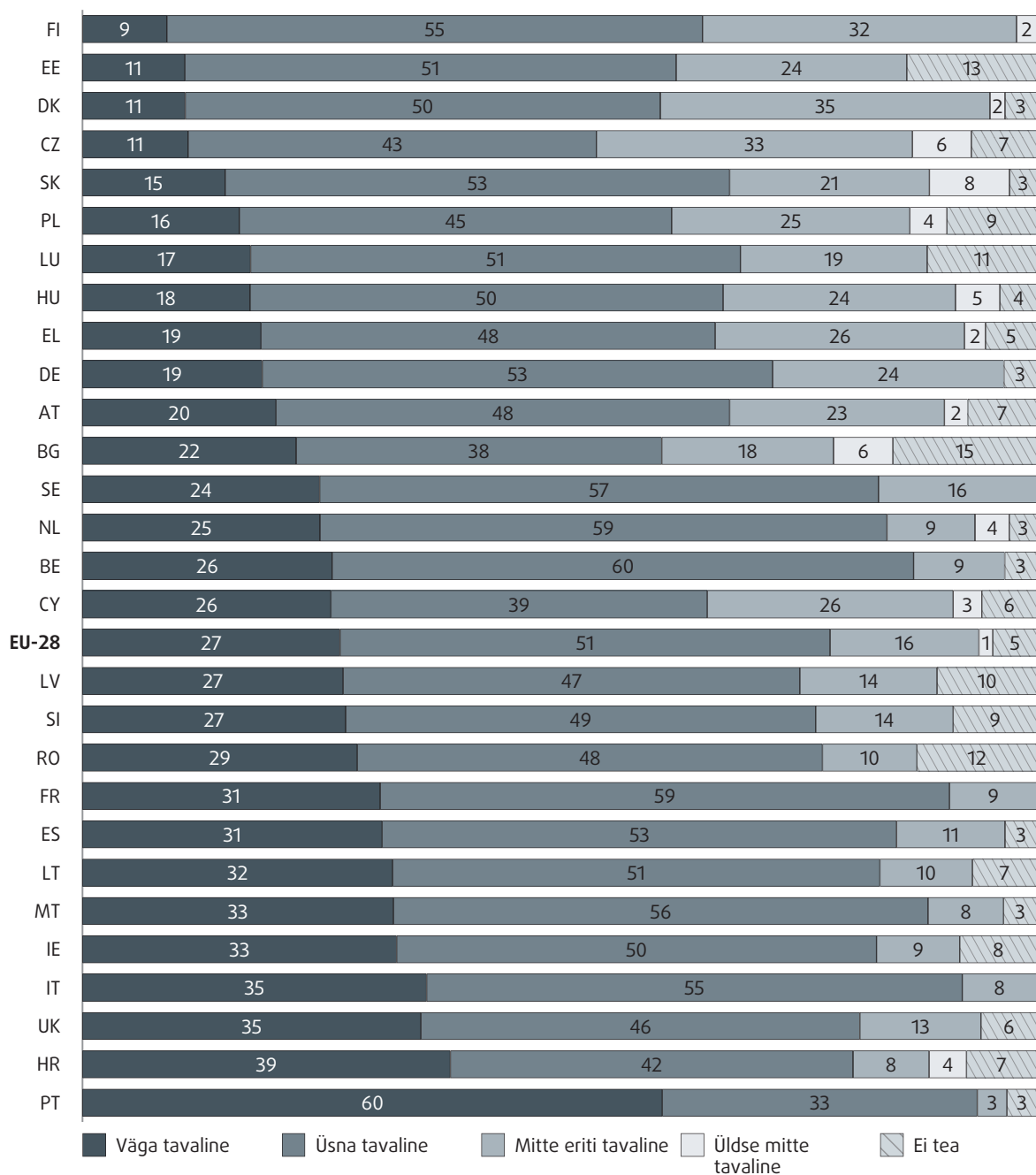
b – Eurobaromeetri eriuuring 344 (2010), kõigi naissoost vastajate põhjal (n = 13 853).

c – FRA uuringu küsimuses mainitakse partneri, tuttava või võõra naistevastast vägivalda, Eurobaromeetri eriuuringus 344 naistevastast perevägivalda.

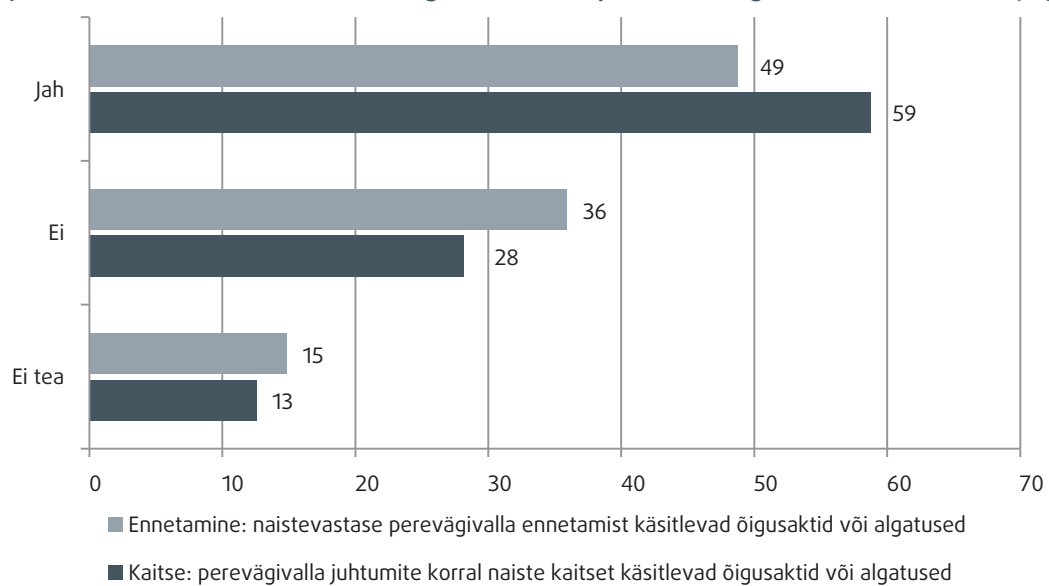
Allikad: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012; Eurobaromeetri eriuuringu „Naistevastane perevägivald“ andmed, 2010

- ▶ Euroopa Liidu naistest keskmiselt 39% märkis, et nad teavad oma sõprade hulgas ja perekonnas teisi naisi, kes on perevägivalda ohvrid. Naistest üle viien-diku (22%) teadis oma praeguses või endises töö-kohas või õppeasutuses kedagi, kes on olnud pere-vägivalda ohver.
- ▶ Keskmiselt iga teine naine Euroopa Liidus teab, et on olemas kehtivad õigusaktid, mis käsitlevad kaitset perevägivalda vastu ja selle ennetamist. Pool küsitletud naistest märkis, et nende riigis puudu-vad spetsiaalsed perevägivalda käsitlevad õigus-aktid või nad ei olnud nende olemasolust teadlikud (joonis 9).
- ▶ Viies Euroopa Liidu naine (19%) ei teadnud ühtki oma riigis naistevastase vägivalda ohvritele pakuta-vat ohvriabi teenust, mida küsimustikus nimetati.
- ▶ Pool Euroopa Liidu naistest oli hiljuti näinud nais-tevastase vägivaldaga võitlemise kampaaniaid või nendest kuulnud.
- ▶ Ligi üheksa naist kümnest (89%) toetaks seda, kui arstid küsiksid patsiendil teatud vigastusi või süm-pptomeid märgates alati vägivalda kohta.

Joonis 8. Naistevastase vägivalda sageduse tajumine naiste poolt, Euroopa Liidu liikmesriikide kaupa^a

Märkus: ^a Kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).
 Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalda uuringu andmed, 2012

Joonis 9. Teadlikkus konkreetsetest õigusaktidest või poliitilistest algatustest EU-28 riikides (%)^a

Märkus: ^a Kõigi vastajate põhjal (n = 42 002).

Allikas: FRA naistevastase soolise vägivalla uuringu andmed, 2012

Edasised sammud

Uuringu tulemused pakuvad Euroopa Liidule ja liikmesriikidele naistevastast vägivalda käsitlevat kogu ELi hõlmavat seni kõige ulatuslikumat andmekogu, mida saab kasutada praktiliste poliitikameetmete väljatöötamiseks.

FRA uuringu põhjal tehtud järeldused näitavad, et naistevastane vägivald on kogu Euroopa Liidus levinud ulatuslik inimõiguste rikkumine, millest teatatakse vähe. FRA on kujundanud mitu arvamust, mis on esitatud käesoleva aruande alguses. Üksikasjalikult käsitletakse neid arvamusi uuringu põhitulemuste aruande iga peatüki lõpus. Arvamuste eesmärk on toetada Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitikakujundajaid naistevastase soolise vägivalda ärahoidmiseks ja selle vastu võitlemiseks põhjalike meetmete kehtestamisel ja rakendamisel.

Järgmisena teeme kokkuvõtte üldistest seisukohtadest. Need aitavad kujundada naistevastase vägivalda vastu võitlemise meetmeid ja nendest on abi uuringu tulemusi analüüsid.

- Euroopa Liidu tulevased naiste ja meeste võrdõigusslikkuse strateegiad võiksid põhineda selle uuringu tulemustel, et lahendada naiste vägivallakogemustega seotud põhiprobleeme. Need on näiteks naistevastase vägivalda uued või hiljuti ilmnunud vormid nagu jälitamine või kuritarvitamine moodsa tehnika abil ning vägivallaaspektid, millest naised sageli politseile ja ohvrite tugijorganisatsioonidele ei teata.
- Uuringust ilmnunud naistevastase vägivalda ulatust arvestades peaks Euroopa Liidu Stockholmi programmi järgne justiits- ja siseküsimuste poliitika tagama selle, et naistevastast vägivalda tunnistatakse ja käsitatakse kuritegevusele ja kuriteohvritele suunatud Euroopa Liidu meetmetes põhiõiguste rikkumisena.
- Euroopa Liidu kuriteohvrite direktiivi kohaldatakse kõigi kuriteohvrite suhtes ja selles on peale muude haavatavate ohvrite konkreetsetelt nimetatud soopõhise vägivalla ohvrid. Direktiiv annab kindla aluse, et liikmesriikide tasandil välja töötada sihtotstarbelisi meetmeid, millega täita vägivallaohvritest naiste vajadust ohvriabi ja kriminaalõiguslike meetmete järele. Euroopa Komisjon vaatab direktiivi rakendamist läbi, mille osana võiks hinnata, kas direktiiv täidab tegelikult vägivallaohvritest naiste vajadusi ja tagab nende õiguste kaitse.
- Euroopa Liit peaks uurima võimalust ühineda Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooniga (Istanbuli konventsioon). See on praegu kõige põhjalikum piirkondlik naistevastast vägivalda käsitlev piirkondlik õigusakt. Ka FRA uuringu tulemused võiksid olla liikmesriikidele abiks selle konventsiooni ratifitseerimisel.
- Euroopa Liidu liikmesriikidel on soovitatav välja töötada konkreetne riiklik naistevastase vägivalda tegevuskava, mille jaoks saaks riigisiseste andmete puudumise korral kasutada selle uuringu tulemusi. Tegevuskavade väljatöötamiseks saab kaasata vägivallaohvritest naistega tegelevad kodanikuühiskonna esindajad, sest nad aitavad tagada tegevuskavade jätkusuutlikkuse ja selle, et need annavad ohvrite jaoks praktilisi tulemusi.
- Euroopa Liidu tööhõive-, haridus-, tervishoiu- ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia poliitika peaks käsitlema naistevastase vägivalda mõju nendes valdkondades. Liikmesriikide tasandil peaks see kajastuma konkreetsetes poliitikameetmetes ja valdkondade riiklikes tegevuskavades.
- Euroopa Liit peaks tagama, et rahastamismehhanisme, mille abil jätkatakse nende Daphne ja muude programmide täitmist, mis aitavad edendada laste, noorte ja naiste kaitset kõigi vägivallavormide eest, saab kasutada kodanikuühiskonna organisatsioonide naistevastase vägivalda teadusuuringute ja sellevastase tegevuse edasiseks toetamiseks. Rahastamist vajavad eelkõige naistevastase vägivalla ohvritele suunatud ohvriabi teenused.
- Nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriikide tasandil tuleb tugevdada ohvri- ja ohvrite õiguste kesksel lähene-misviisi vägivallaohvritest naistele. Viimastel aastatel on olnud märgata positiivset arengut mitmes liikmesriigis, kus ei käsitata perevägivalda eraasjana, vaid pigem riigi sekkumist vajava probleemina.
- Euroopa Liit ja liikmesriigid võiksid rohkem pühendada korrapärasele andmete kogumisele naistevastase vägivalda erinevate vormide kohta. See võib pakkuda andmeid, mis aitavad välja töötada vahetuid poliitikameetmeid. Eurostat ja selle ekspertrühmad võiksid andmekogumist toetada ning kogutud andmeid saaks jagada ÜRO ja Euroopa

Nõukogu järelevalveorganite ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudiga.

- Euroopa Liidu ja liikmesriikide naistevastase vägivalla vastu võitlemise poliitika ja riiklikud tegevuskavad tuleks välja töötada otseselt naiste kogetud vägivalla kohta kogutud andmete põhjal. Andmeid naiste vägivallakogemuste kohta tuleks koguda lisaks haldus- ja kuritegevusstatistikale, mis täna ei

hõlma enamikku vägivallajuhtumitest. Euroopa Liit ja liikmesriigid peaksid ühiselt edendama ja rahastama uuringuid, et koguda teavet naiste kogetud vägivalla ulatuse ja raskuse kohta. Neid uuringuid võiks mõne aasta järel korrata, et jälgida aja jooksul toimuvaid muutusi.

Uuringu lühikokkuvõte

FRA naistevastase vägivalda uuring põhines enam kui 42 000 naise suulisel küsitlusel ja see on naiste vägivald lakogemustest seni kõige terviklikum ülevaade Euroopa Liidus ning kogu maailmas.

Kuivõrd ametlikud andmekogumismehhanismid ei kajasta naistevastase vägivalda tegelikku ulatust ja raskust, on rahvusvahelised ja riiklikud asutused ning organisatsioonid kutsunud korduvalt üles koguma andmeid selle konkreetse inimõiguste rikkumise kohta. Tänu FRA uuringu tulemuste avaldamisele on Euroopa Liidul ja liikmesriikidel nüüd esmakordselt kasutada kogu liitu hõlmavad andmed, mille põhjal saab kujundada naistevastase vägivalda vastu võitlemise poliitika ja rakendada konkreetseid meetmeid.

FRA naistevastase vägivalda uuringu ajendid

FRA algatas uuringu vastuseks Hispaania kui Euroopa Liidu eesistujariigi 2010. aastal esitatud taotlusele ja Euroopa Parlamendi soovile koguda võrreldavaid andmeid naistevastase soolise vägivalda kohta.

Uuringus osalejad

Igast Euroopa Liidu liikmesriigist osales uuringus vähemalt 1500 naist – vahemikus 1500 naisest (Eesti) kuni 1620 naiseni (Tšehhi Vabariik) – v.a Luksemburg, kus küsitleti 908 naist.

Uuringu sihtrühm oli 18–74-aastased naised, kes elavad Euroopa Liidus ja räägivad vähemalt üht elukohariigi ametlikku keelt. Kõik vastajad valiti juhuvaliku teel ning uuringu tulemused on üldistatavad nii Euroopa Liidu kui ka liikmesriikide tasandil.

Uuringu väljatöötamine ja läbiviimine

FRA konsulteeris uuringu ülesehituse ja teemade üle juhtivate poliitikakujundajate, spetsialistide, teadlaste ja uuringuekspertidega.

Uuringu küsimusi katsetati esmalt kuues Euroopa Liidu liikmesriigis: Hispaanias, Itaalias, Poolas, Saksamaal, Soomes ja Ungaris. Eeluuringu tulemuste põhjal töötati välja lõplik küsimustik uuringu läbiviimiseks Euroopa Liidu kõigis 28 liikmesriigis.

Kõik küsitlused leidsid aset vahetu vestluse vormis küsitletute kodudes ja küsitlejaks oli naine. Kasutati tüüp küsimustikku, mille FRA töötas välja üldkasutatavate uuringuvahendite abil ja mis tõlgiti liikmesriikide peamistesse keeltesse. Küsitlused täitsid küsimustiku kas paberi ja pliatsi või arvuti abil. Küsitlus toimus 2012. aasta aprillist septembrini.

Küsitluste tegemist juhtis rahvusvaheline uuringuettevõtte Ipsos MORI koostöös ÜRO juures tegutseva Euroopa Kriminaalpreventsiooni Instituudiga (HEUNI) ja ÜRO Regioonidevahelise Kuritegevuse ja Õigusküsimuste Uurimise Instituudiga (UNICRI). Projekti juhtisid FRA töötajad.

Uuringu küsimused

Uuring käsitles naiste isiklike kogemusi füüsilise ja seksuaalse vägivalda, partneri psühholoogilise vägivalda, seksuaalse ahistamise ja jälitamisega. Enamasti küsiti naiste kogemuste kohta alates 15. eluaastast, ent küsiti ka naiste poolt lapsena – st enne 15. eluaastat – kogetud vägivaldajuhtumite kohta, kus toimepanijaks oli täiskasvanu. Samuti oli uuringus küsimusi selle kohta, mida naised arvavad naistevastasesest vägivaldast ja perevägivaldast üldiselt ning kuidas nad neid tajuvad.

Uuringus küsiti ka partnerite ja teiste isikute toime pandud vägivalda kohta. Samuti küsiti naistelt taustaandmeid, näiteks nende vanuse, hariduse ja töö kohta – selle teabe abil on võimalik põhjalikumalt analüüsida vägivaldaohvriks sattumise seoseid ja riskitegureid.

Uuringu käigus küsiti kõigilt naistelt ühesuguseid küsimusi, mis olid tõlgitud liikmesriikide keeltesse.

Küsitluste väljatöötamise ja teostamise järelevalvet käsitlev teave on kättesaadav uuringu tehnilises täisaruanandes aadressil <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-technical-report>.

FRA – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet

Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring

Tulemuste kokkuvõte

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

2014 – 44 lk – 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9239-381-6

doi:10.2811/60829

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti kohta on Internetis saadaval rohkesti lisateavet. Teave on kättesaadav FRA kodulehel (<http://fra.europa.eu>).

KUST SAAB ELI VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/eurodirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt ELi helistades tasuta) (*).

(*): Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused:

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Naistevastane vägivald kahjustab naiste peamisi põhiõigusi, näiteks väärikust, õiguskaitse kättesaadavust ja soolist võrdõiguslikkust. Näiteks on iga kolmas naine kogenud alates 15. eluaastast füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda; iga viies naine on kogenud jälitamist; iga teine naine on kogenud ühel või mitmel kujul seksuaalset ahistamist. See näitab ulatuslikku väärkohtlemist, mis mõjutab naiste elu, kuid millest võimudele süstemaatiliselt ei teatata. Ametlikes andmetes ei kajastu seega naistevastase vägivalla tegelik ulatus. FRA uuring on esimene naistevastase vägivalla uuring Euroopa Liidu 28 liikmesriigis. See põhineb intervjuudel, mis tehti kogu Euroopa Liidus 42 000 naisega, kellelt küsiti nende füüsilise, seksuaalse ja psühholoogilise vägivalla kogemuse kohta, sh intiimpartneri vägivalla (koduvägivalla) juhtumid. Samuti küsiti jälitamise, seksuaalse ahistamise ja selle kohta, mis roll on uuel tehnoloogial naiste väärkohtlemises. Peale selle küsiti vastajatelt lapsepõlves kogatud vägivalla kohta. Üksikasjalike tulemuste põhjal soovib FRA meetmeid naistevastase vägivallaga seotud eri valdkondades ja muude valdkondade kui kitsalt kriminaalõiguse kaasamist, näiteks tööhõive ja tervishoid ning uued tehnoloogiad.

Väljaannete talitus

FRA – EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE AMET

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viin – Austria

tel +43 158030-0 – faks +43 158030-699

fra.europa.eu – info@europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9239-381-6

9 789292 139381 6